

შპს გურამ თავართქილაძის სახელობის თბილისის

სასწავლო უნივერსიტეტი

სამართლის ფაკულტეტი

სისხლის სამართლის სამაგისტრო პროგრამა

თემა: სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება სსკ-ის 333-ე მუხლი

ნაშრომი შესრულებულია სამართლის მაგისტრის

აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

სტუდენტი:

ხატია სამსონაშვილი

ნაშრომის ხელმძღვანელი:

ასოცირებული პროფესორი

ედიშერ ფუტყარაძე

თბილისი

2020

შინაარსი

ანოტაცია -----	4
Annotation -----	5
შესავალი -----	6
თავი I. ლიტერატურის მოკლე მიმოხილვა -----	8
თავი II. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების ობიექტური და სუბიექტური შემადგენლობის თავისებურებები -----	10
2.1. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების ძირითადი შემადგენლობა -----	10
2.2. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების ობიექტური შემადგენლობა -----	17
2.3. ობიექტური შემადგენლობის ძირითადი ნიშნები -----	19
2.4. ობიექტური შემადგენლობის ფაკულტატური ნიშნები -----	20
2.5. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების სუბიექტური შემადგენლობა -----	21
თავი III. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების კვალიფიციური შემადგენლობა -----	23
3.1. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება სახელმწიფო პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიერ -----	23
3.2. არაერთგზის ჩადენილი სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება -----	24
3.3. ძალადობით ან იარაღით ჩადენილი სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება -----	25
3.4. დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცყოფით ჩადენილი სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება -----	28
თავი IV. სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების სხვა შემადგენლობათაგან გამიჯვნის საკითხი -----	30
4.1. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება და სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება -----	30
4.2. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება და ზეგავლენით ვაჭრობა -----	34
4.3. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება და ქრთამის აღება -----	41
4.4. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება და სამეწარმეო საქმიანობაში უკანონო მონაწილეობა -----	50
თავი V. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების საკითხი საზღვარგარეთის ქვეყნებში -----	53

თავი VI. კვლევის შედეგები-----	56
დასკვნა -----	59
გამოყენებული ლიტერატურა -----	62

ანოტაცია

სადიპლომო ნაშრომი „სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება სსკ-ის 333-ე მუხლი“ წარმოდგენილია 60 კომპიუტერული ნაბეჭდი გვერდით, რომელიც მოიცავს შესავალ ნაწილს, ძირითად ტექსტს. ყურადღება გამახვილებულია: სამოხელეო დანაშაულობათა სისხლის-სამართლებრივ და კრიმინოლოგიურ დახასიათებასა და სამოხელეო დანაშაულებზე საგამოძიებო მოქმედებებისა და ღონისძიებათა ჩატარების თავისებურებებზე. ნაშრომს ერთვის დასკვნა და გამოყენებული ლიტერატურის სიას.

კვლევის მეთოდურ ბაზას წარმოადგენს საკითხთან საერთომეცნიერული სისტემური, შედარებითი, ლოგიკური მიდგომა და ანალიზი.

კვლევის სამართლებრივ ბაზას წარმოადგენს საქართველოს კონსტიტუცია, სისხლის სამართლის და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მდგომარეობა, და ასევე სხვა საკანონმდებლო ნორმატიული აქტები, რომლებიც კავშირშია კვლევის საკითხებთან.

თეორიულ ბაზას შეადგენს ქართველი და უცხოელი მეცნიერების კვლევები, ნაშრომები, პერიოდულ გამოცემებსა და ინტერნეტ სივრცეში განთავსებული სამეცნიერო სტატიები: სისხლის სამართლის და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის და კრიმინალისტიკის საკითხებში.

Annotation

The dissertation "Official Crime" is presented in 60 computer printed pages, which includes the introductory part, the main text. The focus is on the criminal-criminal and criminological characterization of official crimes and the peculiarities of conducting investigative actions and measures on official crimes. The paper is accompanied by a conclusion and a list of used literature.

The methodological basis of the research is the systematic, comparative, logical and analytical approach to the issue.

The legal basis of the research is the Constitution of Georgia, the status of the Criminal and Criminal Procedure Code, as well as other legislative normative acts related to research issues.

The theoretical basis is the study of Georgian and foreign sciences, papers, scientific articles published in periodicals and on the Internet: Criminal and Criminal Procedure Code and Criminalistics.

შესავალი

კვლევის აქტულობა. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება, მართალია, ციფრობრივად განსაკუთრებით გავრცელებულ დანაშაულთა რიცხვს არ მიეკუთვნება, მაგრამ როგორც ექსპერტები თვლიან, თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე, იგი სახელმწიფოებრივად განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

უფლებამოსილების გადამეტება არის ერთ – ერთი ყველაზე საშიში დანაშაული სახელმწიფო ხელისუფლების წინააღმდეგ, ადგილობრივი მმართველობით საჯარო სამსახურისა და სამსახურის ინტერესებისთვის. მოგეხსენებათ, რომ საჯარო ხელისუფლება ასრულებს ორ მთავარ ფუნქციას საზოგადოებაში - სოციალური რეგულირების ფუნქცია და სოციალური კონტროლი. საბოლოო ჯამში, მათმა წარმატებულმა განხორციელებამ უნდა უზრუნველყოს საზოგადოებაში სტაბილურობა და წესრიგი. გრძელვადიანი ვითარება, როდესაც პირები, რომლებიც ქმნიან საზოგადოებრივი უფლებამოსილების აპარატს, აჭარბებენ თავიანთ უფლებამოსილებას, ზიანს აყენებენ მოქალაქეების, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს უფლებებსა და ლეგიტიმურ ინტერესებს, იწვევს მთელი ინსტიტუციური სისტემის მოშლას, მისი ეფექტურობის დაქვეითებას და, შესაბამისად, სოციალური პროცესების და ობიექტების მენეჯმენტის დაქვეითებას. უფრო მეტიც, ოფიციალური პირების მიერ ჩადენილი დანაშაულების მრავალჯერადი შემთხვევა იწვევს მთავრობის დისკრედიტაციას, მისი უფლებამოსილების შემცირებას და, შედეგად, მოსახლეობის უარს იტყვის ძალაუფლების სტრუქტურების მიერ. ამავე დროს, სერიოზული შემფოთებას იწვევს ის, რომ ზოგადად, სამსახურებრივი დანაშაულების ლატენტობის შეფასებისას და, განსაკუთრებით, ოფიციალური უფლებების გადაჭარბების შესახებ, ექსპერტები, როგორც წესი, ამას აღიარებენ, როგორც უკიდურესად რთულს. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების კვლევა აქტუალურია.

კვლევის მიზანი. მიზანს წარმოადგენს სისხლის სამართლის კოდექსის 333-ე მუხლით გთვალისწინებული დანაშალის ქმედების შემდგენლობის ანალიზი. ამ მიზნის მისაღწევად, განხორციელდა მცდელობა შემდეგი პრობლემების გადასაჭრელად:

- 1) განიხილოს სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების ობიექტი და ობიექტური მხარე;
- 2) გამოავლინოს სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების სუბიექტური და სუბიექტური მხარე;

- 3) გაანალიზოს დანაშაულის განსაკუთრებული კვალიფიკაციის ნიშნები;
- 4) განიხილოს სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების გამოყენების კორელაციას სხვა დანაშაულებთან, აგრეთვე თანამდებობის პირთა მიერ ჩადენილ დანაშაულებთან მიმართებაში;
- 5) განასხვავოს სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების დანაშაულთან დაკავშირებული კომერციული და სხვა ორგანიზაციების სამსახურის ინტერესების წინააღმდეგ;
- 6) განიხილოს სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტებით ჩადენილ დანაშაულთა კვალიფიკაციის პრობლემები.

კვლევის მეთოდები. კვლევის მეთოდური საფუძველია ზოგადი სამეცნიერო მეთოდები: შემეცნების დიალექტიკური მეთოდი, ანალიზი, სინთეზი; ასევე გამოიყენება შემდეგი კერძო სამეცნიერო მეთოდები: ფორმალური იურიდიული, შედარებითი იურიდიული, სისტემური, სტრუქტურულ-ფუნქციონალური, ინტერპრეტაციის მეთოდი და სხვა სამეცნიერო ცოდნის მეთოდები.

თავი I. ლიტერატურის მიმოხილვა

სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი : წიგნი 2 / გოჩა მამულაშვილი, მზია ლეკვეიშვილი, ნინო გვენეტაძე, ნონა თოდუა, დავით მუმლაძე. თბილისი : მერიდიანი, 2012 - წიგნი წარმოადგენს საქართველოს სისხლის სამართლის კერძო ნაწილის სახელმძღვანელოს გაგრძელებას. იგი მოიცავს სატრანსპორტო, კიბერნეტიკულ, ეკოლოგიურ დანაშაულს, სახელმწიფო დანაშაულს, სასამართლო ხელისუფლების საწინააღმდეგო დანაშაულს, სამხედრო სამსახურის საწინააღმდეგო დანაშაულის ზოგად დახასიათებას და დანაშაულს კაცობრიობის წინააღმდეგ

ირაკლი ნადარეიშვილი სამოხელეო დანაშაულის (სსკ-ის 332-333 მუხლები) მტკიცებულებათა სტანდარტის სამართლებრივი ანალიზი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოსა და ქართულ მართლმსაჯულებაში. დისერტაცია თბ. 2019 - სადისერტაციო ნაშრომი ეხება სისხლის სამართლის პროცესის მთავარ ქვაკუთხედს - მტკიცებულებას და მის სტანდარტს სამოხელეო დანაშაულთან მიმართებით. ნაშრომში გაანალიზებულია ძალადობით ჩადენილი სამოხელეო დანაშაულების სპეციფიკა. კვლევაში კონკრეტული პრაქტიკული მაგალითის მიხედვით განხილულია იძულების, როგორც ფსიქოლოგიური ძალადობის შემადგენლის თავისებურებანი და მისი საზოგადოებრივად საშიში ხასიათი. განხილულია ძალადობის ფორმები. წარმოდგენილია რეკომენდაცია, რომლის მიხედვით სსკ-ის 332-333-ე მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისას, ფსიქოლოგიური იძულების შემთხვევაში, პრაქტიკაში არსებული ბუნდოვანების აღმოფხვრის მიზნით, დანაშაულის კვალიფიკაცია მოხდეს ზემოთ აღნიშნული მუხლების მე-3 ნაწილით.

მზია ლეკვეიშვილი, ნონა თოდუა, გოჩა მამულაშვილი. სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი : წიგნი 2 . თბილისი: მერიდიანი, 2017. წიგნი წარმოადგენს საქართველოს სისხლის სამართლის კერძო ნაწილის სახელმძღვანელოს გაგრძელებას. იგი მოიცავს სატრანსპორტო, კიბერნეტიკულ, ეკოლოგიურ დანაშაულს, სახელმწიფო დანაშაულს, სასამართლო ხელისუფლების საწინააღმდეგო დანაშაულს, სამხედრო სამსახურის საწინააღმდეგო დანაშაულის ზოგად დახასიათებას და დანაშაულს კაცობრიობის წინააღმდეგ.

საქართველოს ეროვნული და საერთაშორისო ანტიკორუფციული ვალდებულებების შესრულების მონიტორინგი თბილისი 2008 - წინამდებარე ანგარიში წარმოდგენილია საქართველოს ხელისუფლების მიერ კორუფციასთან ბრძოლის შიდა და საერთაშორისო ვალდებულებების შესრულების მონიტორინგის შედეგები და განხილულია საერთაშორისო

ორგანიზაციების რეკომენდაციებისა და ეროვნული ანტიკორუფციული ვალდებულებების შეფასება, კერძოდ: • GRECO-ს (სახელმწიფოთა ჯგუფი კორუფციის წინააღმდეგ) მიერ მეორე შეფასებითი რაუნდის ფარგლებში შემუშავებული რეკომენდაციები; • OECD-ს (ორგანიზაცია ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარებისათვის) მიერ საქართველოს მიმართ შემუშავებული რეკომენდაციები; • საქართველოს ეროვნული ანტიკორუფციული სტრატეგიისა და მისი სამოქმედო გეგმის შესრულება.

თავი II. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების ობიექტური და სუბიექტური შემადგენლობის თავისებურებები

2.1. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების ძირითადი შემადგენლობა

სისხლის სამართლის თეორიაში ქმედების შემადგენლობის ცნების ქვეშ იგულისხმება ობიექტური და სუბიექტური ნიშნების ერთობლიობა. სისხლის სამართლის თეორიაში განსხვავებული მიდგომებია დანაშაულის შემადგენელი ელემენტების შესახებ, რაც საგადასახადო სამართალდარღვევების ელემენტების კვლევისას აუცილებლად უნდა იქნეს გათვალისწინებული. კერძოდ, როგორც სისხლის სამართლის თეორიაში აღნიშნავენ, გერმანული სისხლის სამართლის ტრადიციის მიხედვით, დანაშაულის ცნება მოიცავს სამ ელემენტს: ქმედების შემადგენლობა, მართლწინააღმდეგობა და სუბიექტის ბრალი¹.

თუმცა აღნიშნული ელემენტების შინაარსთან მიმართებით მიდგომა არაერთგვაროვანია, ვინაიდან მეცნიერთა ნაწილი მას მიაკუთვნებს სუბიექტს, სუბიექტურ მხარეს, ობიექტს და ასევე, ობიექტურ მხარეს, ხოლო მეცნიერთა ნაწილი ქმედების შემადგენლობაში გამოყოფს მხოლოდ ქმედების ობიექტურ და სუბიექტურ მხარეებს.² ლიტერატურაში ვხვდებით, ასევე, მოსაზრებებს, რომლის თანახმად, დანაშაულის ცნება გაიგივებულია დანაშაულის შემადგენლობისა და ქმედების შემადგენლობების ცნებებთან და მოიცავს დანაშაულის ობიექტს, ობიექტურ მხარეს, სუბიექტს და სუბიექტურ მხარეს.

განსხვავებული მოსაზრებების მიუხედავად, დანაშაულის ელემენტების შესახებ გერმანული მიდგომის გაზიარება, რომელიც დანაშაულის საკანონმდებლო განმარტებასა და ცნებიდან გამომდინარეობს, საგადასახადო სამართალდარღვევის ცნებისა და მისი ელემენტების შესწავლისთვის შეიძლება ყველაზე უფრო მიზანშეწონილად იქნას მიჩნეული.

საქართველოს სსკ-ის 333-ე მუხლის სანქციებით აღნიშნული დანაშაულისათვის გათვალისწინებულია იგივე სახისა და ზომის სასჯელები, რაც დადგენილია სსკ-ის 332-ე მუხლით სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისათვის. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება შეიძლება ჩადენილ იქნეს დამამძიმებელ

¹ გ. ნაჭყებია, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, სახელმძღვანელო, საგამომცემლო სახლი ინოვაცია, თბილისი, 2011წ. გვ. 224.

² გ. ნაჭყებია, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, სახელმძღვანელო, საგამომცემლო სახლი ინოვაცია, თბილისი, 2011წ. გვ. 229

გარემოებებში, რაც ანალოგიურია სამსახურებრივი უფლება-მოსილების ბოროტად გამოყენების დამამძიმებელი გარემოებებისა.

სასამართლო პრაქტიკა

განჩინება - 11032-აპ 15 თებერვალი, 2008 წ., ქ. თბილისი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ შემდეგი შემადგენლობით: დ. სულაქველიძე (თავმჯდომარე), ლ. მურუსიძე, ი. ტყემელაშვილი. ზეპირი მოსმენის გარეშე განიხილა მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას დამცველის, ადვოკატ რ. კ-შვილის საკასაციო საჩივარი თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2007 წლის 12 აპრილის განაჩენზე.

ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს 2007 წლის 30 იანვრის განაჩენით ე. ქ-ავა ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მესამე ნაწილის «ა» ქვეპუნქტის საფუძველზე და მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 7 წლის ვადით. განაჩენის მიხედვით, ე. ქ-ავას მსჯავრი დაედო ისეთი დანაშაულის ჩადენაში, როგორცაა თაღლითობა, ე. ი. მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით სხვისი ნივთის დაუფლება მოტყუებით, ჩადენილი სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით. განაჩენის მიხედვით ე. ქ-ავას მიერ ჩადენილი დანაშაული გამოიხატა შემდეგში: საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სამეგრელო-ზემო სვანეთის სააღსრულებო ბიუროს აღმასრულებელმა ე. ქ-ავამ 2006 წლის 3 მაისს შესასრულებლად მიიღო 2006 წლის 2 მაისის ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს მიერ გაცემული სააღსრულებო ფურცელი, რომლის საფუძველზეც შექმნა სააღსრულებო საქმე 109/06-6-13439. ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს მიერ 2006 წლის 7 თებერვალს გამოტანილ იქნა გადაწყვეტილება ი. ბ-მის სამოქალაქო სარჩელის გამო, რომელიც შეეხებოდა ამ უკანასკნელისა და მისი მეუღლის კ. გ-იას განქორწინებას. ამავე გადაწყვეტილებით კ. გ-იას თავისი შვილის დ. გ-იას სასარგებლოდ მის სრულწლოვანებამდე ყოველთვიურად ალიმენტის სახით გადასახდელად დაეკისრა თანხა 30 ლარის ოდენობით, ასევე, სახელმწიფო ბაჟის გადახდა ერთჯერადად - 50 ლარის ოდენობით. სასამართლო გადაწყვეტილებით აღნიშნული თანხის გადახდა უნდა დაწყებულიყო 2005 წლის 11 ოქტომბრიდან.

ე. ქ-ავა გაეცნო რა საქმის მასალებს, მისთვის ცნობილი გახდა, რომ 2006 წლის 2 მაისის სააღსრულებო ფურცელში კ. გ-იაზე დაკისრებული ალიმენტის თანხის გადახდის ათვლის თარიღად მითითებული იყო 2005 წლის 11 თებერვალი. ამავე საქმეში არსებობდა ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს 2006 წლის 7 თებერვლის გადაწყვეტილება, რომლის

მიხედვითაც, კ. გ-იას მისი შვილის - დ. გ-იას სასარგებლოდ ალიმენტის სახით 30 ლარის ოდენობით ყოველთვიურად მის სრულწლოვანებამდე უნდა გადაეხადა 2005 წლის 11 ოქტომბრიდან. გადაწყვიტა რა გამოეყენებინა სააღსრულებო ფურცელში დაშვებული მექანიკური შეცდომა, ე. ქ-ავამ განიზრახა სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, თაღლითურად, მოტყუებით, მართლსაწინააღმდეგოდ მიესაკუთრებინა მოქალაქე კ. გ-იას მიერ ალიმენტის სახით გადასახდელი თანხის ნაწილი - 190 ლარის ოდენობით. ამ მიზნით მან კ. გ-ია დაიბარა თავისთან სამსახურში და უთხრა, რომ 2005 წლის 11 თებერვლიდან მას გადასახდელი ჰქონდა ალიმენტის თანხა, რაც 2006 წლის ოქტომბრისათვის მთლიანობაში შეადგენდა 600 ლარს და, ასევე, სახელმწიფო ბაჟი 50 ლარის ოდენობით, რაზეც კ. გ-იამ უპასუხა, რომ ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს 2006 წლის 7 თებერვლის გადაწყვეტილებით მას ალიმენტის თანხა უნდა გადაეხადა 2005 წლის 11 ოქტომბრიდან ნაცვლად 2005 წლის 11 თებერვლისა, რაც მთლიანობაში სახელმწიფო ბაჟის ჩათვლით შეადგენდა 410 ლარს. მიუხედავად ამისა, ე. ქ-ავა კვლავ მოტყუებით ცდილობდა მის დარწმუნებას, რომ გადაეხადა თანხა 600 ლარის ოდენობით, როგორც ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს 2006 წლის 2 მაისის სააღსრულებო ფურცელში იყო მითითებული დაშვებული მექანიკური შეცდომის გამო. კ. გ-იამ, საეჭვოდ მიიჩნია რა ე. ქ-ავას მოთხოვნა, 2006 წლის 30 სექტემბერს განცხადებით მიმართა შინაგან საქმეთა სამინისტროს კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონალურ სამმართველოს და გამოთქვა სურვილი გამოძიებასთან თანამშრომლობის შესახებ, რის შემდეგაც წინასწარი გამოძიების პროცესში, კანონის მოთხოვნათა სრული დაცვით, მოხდა ე. ქ-ავაზე გადასაცემი თანხის სპეციალური ქიმიური ნივთიერებით დამუშავება და კ. გ-იაზე გადაცემა. 2006 წლის 4 ოქტომბერს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სამეგრელო-ზემო სვანეთის სააღსრულებო ბიუროს აღმასრულებელმა ე. ქ-ავამ ქ. ზუგდიდში, ...¹³²-ში, მისსავე სამუშაო კაბინეტის შესასვლელში გამოართვა მოქალაქე კ. გ-იას მის მიერ თაღლითურად მოთხოვნილი თანხა, რა დროსაც დაკავებულ იქნა საქართველოს კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონალურ სამმართველოსა და დასავლეთის საგამოძიებო განყოფილების თანამშრომლების მიერ, რა დროსაც სპეციალური ქიმიური ნივთიერებით დამუშავებული თანხა 600 ლარის ოდენობით - 12 ცალი 50-ლარიანი ნომინალის ბანკნოტი ამოღებულ იქნა მისი პირადი ჩხრეკისას.

განაჩენი სააპელაციო წესით გაასაჩივრეს მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას ადვოკატებმა - რ. კ-შვილმა და მ. წ-აიამ. აპელანტები საჩივრით ითხოვდნენ რაიონული სასამართლოს განაჩენის გაუქმებასა და მის ნაცვლად გამამართლებელი განაჩენის დადგენას, რასაც ასაბუთებდნენ

იმით, რომ საქმეში არ არსებობდა საკმარისი მტკიცებულებანი იმის დასადასტურებლად, რომ ე. ქ-ავას განზრახული ჰქონდა კ. გ-იას მიერ გადახდილი თანხის თაღლითურად დაუფლება.

ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2007 წლის 12 აპრილის განაჩენით სააპელაციო საჩივრის მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, ხოლო ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს 2007 წლის 30 იანვრის განაჩენი მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას მიმართ დარჩა უცვლელად. სააპელაციო სასამართლოს განაჩენის თაობაზე მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას დამცველმა, ადვოკატმა რ. კ-შვილმა საკასაციო საჩივრით მიმართა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატას. კასატორი საჩივრით ითხოვს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2007 წლის 12 აპრილის განაჩენის გაუქმებასა და მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტას იმ საფუძველით, რომ მას არ ჩაუდენია სისხლის სამართლის კანონით გათვალისწინებული ქმედება. აპელანტი ასეთ მოთხოვნას აყენებს შემდეგი მოტივების საფუძველზე: სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ კანონის შესაბამისად კრედიტორის სასარგებლოდ თანხების გადახდევინება ხდება სასამართლოს მიერ გამოწერილი სააღსრულებო ფურცლის საფუძველზე, რაც სავალდებულოა შესასრულებლად აღმასრულებ-ლისათვის, ხოლო სააღსრულებო ფურცლის მიხედვით კი გადახდევინებას ექვემდებარებოდა სწორედ იმ ოდენობის თანხა, რასაც მ. ქ-ავა ითხოვდა კ. გ-იასაგან; თაღლითობის ჩადენა ე. ქ-ავას მხრივ გამორიცხული იყო იმიტომაც, რომ კ. გ-იამ თავიდანვე იცოდა, რომ სააღსრულებო ფურცელში არასწორად იყო მითითებული კრედიტორის სასარგებლოდ მის მიერ გადასახდელი იმ თანხის გადახდის ვადის ათვლის საწყისი დრო, რომლის გადახდაზეც იგი უარს აცხადებდა; ამასთან, უტყუარად არის დადგენილი: როდესაც კ. გ-იამ პრეტენზია გამოთქვა გადასახდელი თანხის ოდენობაზე, მას ე. ქ-ავამ უთხრა, რომ მიემართა სასამართლოსათვის შეცდომის გასასწორებლად, რის შემდეგაც შესწორებული სააღსრულებო ფურცელი მისთვის მიეტანა და თანხის გადახდევინებაც ამ უკანასკნელის შესაბამისად მოხდებოდა; საქმეში არ არსებობს რაიმე სარწმუნო მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა ე. ქ-ავას მოქმედებაში თაღლითობის ჩადენის განზრახვისა და მიზნის არსებობას.

საკასაციო პალატამ, შეისწავლა რა სისხლის სამართლის საქმის მასალები მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას მიმართ და შეამოწმა საკასაციო საჩივრის საფუძველიანობა, მიიჩნია, რომ აღნიშნული საჩივარი არ უნდა დაკმაყოფილდეს, ხოლო გასაჩივრებული განაჩენი უნდა შეიცვალოს შემდეგ გარემოებათა გამო:

საკასაციო პალატა თვლის, რომ საფუძვლიანი და დასაბუთებულია დაცვის მხარის საკასაციო საჩივარში წარმოდგენილი არგუმენტები იმის თაობაზე, რომ მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას არ ჰქონია და არც შეიძლებოდა ჰქონოდა თაღლითობის განზრახვა, რადგან შექმნილი ვითარების გარემოებები თავიდანვე გამორიცხავდა მოტყუების შესაძლებლობას და ეს გარემოებები იმთავითვე ცნობილი იყო კ. გ-იასათვის, რის შესახებაც იცოდა ე. ქ-ავამ. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მართალია, ე. ქ-ავას ქმედებაში არ არსებობს თაღლითობის შემადგენლობა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, საკასაციო პალატა ვერ დაეთანხმება კასატორის მოთხოვნას ე. ქ-ავას უდანაშაულოდ ცნობის, მის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტისა და პატიმრობიდან მისი გათავისუფლების შესახებ, რადგან საქმეზე ჩატარებული წინასწარი გამოძიებისა და სასამართლო გამოძიების შედეგად სარწმუნოდ დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებსაც პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოების მიერ მიეცა არასწორი სამართლებრივი შეფასება, აშკარად მიუთითებენ ე. ქ-ავას ქმედებაში საქართველოს სსკ-ის 333-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული ისეთი დანაშაულის ნიშნების არსებობაზე, როგორცაა სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება, ე. ი. მოხელის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება, რამაც ფიზიკური პირის უფლებისა და სახელმწიფოს კანონიერი ინტერესის არსებითი დარღვევა გამოიწვია. ე. ქ-ავას მიერ აღნიშნული ქმედების ჩადენა გამოიხატა შემდეგში: მან ისე დაიტოვა კ. გ-იას მიერ მისთვის გადაცემული თანხა - 600 ლარი, რომ არ აცნობა ამ უკანასნელს კანონით გათვალისწინებული სავალდებულო პროცედურების შესრულების აუცილებლობაზე, რაშიც მონაწილეობა უნდა მიეღო კ. გ-იასაც თავისი ინტერესების დასაცავად და რაც მის უფლებას წარმოადგენდა. საკასაციო პალატას მხედველობაში აქვს „სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ« საქართველოს კანონის 29-ე მუხლით გათვალისწინებული მოთხოვნა, რომლის მიხედვით სააღსრულებო მოქმედების შესრულებისას სასამართლო აღმასრულებელმა უნდა შეადგინოს სათანადო ოქმი, რომელშიც უნდა მიეთითოს: მისი შედგენის ადგილი და დრო; სასამართლო აღმასრულებლისა და იმ პირების ვინაობა, რომლებიც ესწრე-ბოდნენ სააღსრულებო მოქმედების შესრულებას; სააღსრულებო საბუთის დასახელება, რომლის მიხედვით ხდება აღსრულება; კრედიტორისა და მოვალის დასახელება; სააღსრულებო მოქმედების შესრულების საგანი (მოცემულ შემთხვევაში კ. გ-იას მიერ გადაცემული თანხა და მისი ოდენობა). ამასთან, იმავე კანონის თანახმად, ოქმს ხელი უნდა მოაწეროს სასამართლო აღმასრულებელთან ერთად.

კრედიტორმა და მოვალემ, ხოლო მოვალეს უნდა გადაეცეს ოქმის ასლი. მოვალის, ე. ი. კ. გ-იას ეს უფლება უხეშად იქნა დარღვეული ე. ქ-ავას მიერ კანონით გათვალისწინებული სავალდებულო პროცედურის შეუსრულებლობით. ამავე დროს, ე. ქ-ავას აღნიშნული

ქმედებით არსებითი ზიანი მიადგა სახელმწიფოს კანონიერ ინტერესებსაც, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ სახელმწიფო ინტერესია სახელმწიფო აპარატის ისეთი მნიშვნელოვანი ნაწილი, როგორცაა სააღსრულებო სამსახური, რომელსაც არსებითი შეხება აქვს ფიზიკური პირებისა თუ იურიდიული პირების მნიშვნელოვან ქონებრივ ინტერესებთან, მუშაობდეს გამართულად, სამართლებრივ ნორმათა მოთხოვნების შესაბამისად და იყოს მის საქმიანობასთან დაკავშირებული სამართალურთიერთობის მონაწილე სუბიექტების უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვის გარანტი. განხილული გარემოებები აშკარად მიუთითებს იმაზე, რომ სააპელაციო სასამართლომ ე. ქ-ავას ბრალდების საქმეზე განაჩენის დადგენისას დაუშვა საქართველოს სსკ-ის 562-ე მუხლის „ბ« ქვეპუნქტი- ტითა და 564-ე მუხლის „ა«, „ბ« ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული დარღვევა, კერძოდ, სისხლის სამართლის კანონის არასწორი გამოყენება - არ გამოიყენა კანონი, რომელიც უნდა გამოეყენებინა და გამოიყენა კანონი, რომელიც არ უნდა გამოეყენებინა, რაც განაჩენის შეცვლის საფუძველია. ამრიგად, საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ ე. ქ-ავამ ზემოხსენებული ქმედებით, როდესაც მან ყოველგვარი სავალდებულო პროცედურების შესრულების გარეშე მიიღო და დაიტოვა კ. გ-იას მიერ მისთვის გადაცემული თანხა - 600 ლარი, აშკარად გადაამეტა თავის სამსახურებრივ უფლებამოსილებას, რითაც არსებითი ზიანი მიაყენა როგორც ფიზიკური პირის - კ. გ-იას უფლებებს, ასევე სახელმწიფოს კანონიერ ინტერესს, რის გამოც მის მიერ ჩადენილი ქმედება საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ა« ქვეპუნქტიდან უნდა გადაკვალიფიცირდეს საქართველოს სსკ-ის 333- ე მუხლის პირველ ნაწილზე. ჩადენილი დანაშაულისათვის ე. ქ-ავას მიმართ სასჯელის ზომის განსაზღვრისას საკასაციო პალატა მხედველობაში იღებს შემდეგ გარემოებებს: იგი პირველად არის სამართალში, მან ჩაიდინა ნაკლებად მძიმე დანაშაული და მისი პიროვნება ხასიათდება დადებითად, რომელთა გათვალისწინებით, მისი გამოსწორებისა და რესოციალიზაციის მიზნით, საკასაციო პალატა საკმარისად თვლის, რომ მას სასჯე- ლის ზომად განესაზღვროს თავისუფლების აღკვეთა 2 წლის ვადით. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატა მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2007 წლის 12 აპრილის განაჩენში უნდა შევიდეს ცვლილებები მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას სასიკეთოდ.

სარეზოლუციო ნაწილი: საკასაციო პალატამ, იხელმძღვანელა რა საქართველოს სსკ-ის 561-ე მუხლის პირველი ნაწილის „დ« ქვეპუნქტითა და 568-ე მუხლით,

და ა დ გ ი ნ ა:

მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას დამცველის, ადვოკატ რ. კ-შვილის საკასაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდეს. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2007 წლის 12 აპრილის განაჩენში შევიდეს შემდეგი ცვლილება: მსჯავრდებულ ე. ქ-ავას ქმედება საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ა« ქვეპუნქტიდან გადაკვალიფიცირდეს საქართველოს სსკ-ის 333-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, ხოლო ამ დანაშაულისათვის მას სასჯელის ზომად განესაზღვროს თავისუფლების აღკვეთა 2 წლის ვადით. განაჩენი სხვა ნაწილში დარჩეს უცვლელად. საკასაციო პალატის განჩინება საბოლოოა და არ საჩივრდება.

დასაბუთების ნაწილში ამომწურავადაა ჩამოყალიბებული მოსამართლის პოზიცია. სასამართლო განმარტავს, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 333-ე მუხლის პირველი ნაწილით კრიმინალიზებულია მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება, რამაც ფიზიკური ან იურიდიული პირის უფლების, საზოგადოების ან სახელმწიფოს კანონიერი ინტერესის არსებითი დაღვევა გამოიწვია. ამ დანაშაულისაგან სისხლისსამართლებრივი დაცვის ობიექტია საქართველოს კონსტიტუციით გათვალისწინებული კონსტიტუციური წყობილებისა და საჯარო სამართლის სფეროში წარმოშობილი საზოგადოებრივი ურთიერთობები, რომლებიც დაკავშირებულია სახელმწიფო აპარატისა და მისი ცალკეული რგოლის სწორ ფუნქციონირებასთან. დანაშაულის ობიექტური მხარე გამოიხატება მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტებაში, შედეგში, რაც გამოიხატება ფიზიკური ან იურიდიული პირის უფლების, საზოგადოების ან სახელმწიფოს კანონიერი ინტერესის არსებით დარღვევაში და მიზეზობრივკავშირში მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის იმ ქმედებასა, რომელიც ცილდება მის უფლებამოსილებების ფარგლებს და დამდგარ შედეგს შორის. ამასთან, არსებითი დარღვევა შეფასებით ნიშნათა კატეგორიას მიეკუთვნება და ამ შემთხვევაში უნდა მიექცეს სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების შედეგად მიყენებული ზინის ზომას, საქმის კონკრეტულ გარემოებებს, დაზარალებულთა რაოდენობას და ა.შ.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 333-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის სუბიექტი სპეციალურია, იგი შეიძლება იყოს მოხელე, ან მასთან გათანაბრებული პირი. რაც შეეხება მაკვალიფიცირებელ ნიშნებს, ძალადობასა და დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფას - ძალადობაში იგულისხმება დაზარალებულის როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქიკური იძულება, ხოლო დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფაში, მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის ისეთი მოქმედება, რომელიც ამცირებს პირის

ღირსებას უწესოფორმით, ანუ ისეთი ფორმით, რომელიც ეწინააღმდეგება საზოგადოებაში დადგენილთანაცხოვრების წესს, რაც ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში კონკრეტული საქმისფაქტობრივი გარემოებებიდან უნდა შეფასდეს. სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება არის სამართლიანი და კანონიერი.

2.2. სამსახურეობრივი უფლებამოსილების გადამეტების ობიექტური შემადგენლობა

დანაშაულებრივი ქმედების ობიექტური მხარის სავალდებულო ელემენტები, რომელთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობაა გათვალისწინებული, შემდეგია:

1) აქტი, რომელიც განსაზღვრულია, როგორც თანამდებობის პირის მოქმედება, რომელიც აშკარად სცილდება მისთვის მინიჭებულ უფლებამოსილებას;

2) სოციალურად საშიში შედეგები, რომლებიც განსაზღვრულია, როგორც

კანონით დაცული იურიდიული პირების ან ფიზიკური პირების უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების, ან სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესების არსებითი დარღვევა;

3) მიზეზშედეგობრივი ურთიერთობის არსებობა თანამდებობის პირის მიერ ჩადენილ აქტსა და სოციალურად საშიშ შედეგებს შორის.

სასამართლო პრაქტიკა უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების შემთხვევაში განსაზღვრავს, რომ პასუხისმგებლობა უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების გამო შეიძლება წარმოიშვას, როდესაც თანამდებობის პირი იღებს აქტიურ ქმედებებს, რომლებიც აშკარად სცილდება მისთვის მინიჭებულ უფლებამოსილებას. შედეგად, არსებითად ირღვევა კანონით დაცული, იურიდიული ან ფიზიკური პირის ან სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესები და უფლებები, რომ იგი მოქმედებს მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილებების ფარგლებს გარეთ.

ამასთან, საკითხს ოფიციალური უფლებამოსილების გადამეტების შესაძლებლობა ქმედების ჩადენის უმოქმედობის ფორმით, უმეტესწილად, აქვს თეორიული ხასიათი, ე.ი.

”გადაჭარბების” კონცეფციის თვითსება, რომელიც წარმოადგენს საქმიანობის ფორმას, ეწინააღმდეგება ამ დანაშაულებრივი ქმედების განხორციელებას უმოქმედობის გზით. უფრო მეტიც, თავად კანონმდებელმა, მიუთითა, რომ თანამდებობის პირმა ჩაიდინა ქმედებები, ამით მან განსაზღვრა დანაშაულის ჩადენის აქტიური ფორმა. უფლებამოსილების გადამეტება მოიცავს თანამდებობის პირთა ისეთ ქმედებს ქმედებებს, რომლებიც სცილდება მის ოფიციალური უფლებამოსილების ფარგლებს, რაც ასახება გარკვეულ კანონქვემდებარე და საკანონმდებლო აქტებში. დანაშაულებრივი ქცევა ადამიანის ნებისმიერი აქტიურობის ერთერთი სახეა. ჩვეულებრივი ნებისმიერი ქცევისაგან განსხვავებით, იგი სამართლის ნორმის დარღვევაა და გარკვეულ პირობებში კანონით ისჯება.

დანაშაულის ცნების განსაზღვრისას კანონმდებელი იყენებს ტერმინს “ქმედება”, რომელიც ორი მნიშვნელობითაა გაგებული. პირველი ის გამოხატავს ადამიანის თავისუფალი ნებელობითი ქცევის აქტს მისი გარეგანი გამოვლინების ფორმების მოქმედებისა და უმოქმედობის სახით, ხოლო მეორე მხრივ აღნიშნავს ქმედების (დანაშაულის) შემადგენლობას. ქმედება, როგორც ადამიანის თავისუფალი ნებელობითი აქტი, გარეგნულად ძირითადად მოქმედებით გამოიხატება. ადამიანის ნებელობითი მოქმედება არის ადამიანის შეგნებული, მიზანდასახული (მიზანსწრაფული) ზემოქმედება გარე სამყაროზე. ნებელობით ქმედებაში ორი მხარეა – ობიექტური და სუბიექტური. მოქმედების სუბიექტური მხარე ისაა, რომ მოქმედება განსაზღვრულ მიზანს ისახავს და განსაზღვრული მოტივებით არის წარმართული. მოქმედების ობიექტური მხარე კი ის არის, როცა მიზნის მისაღწევად ადამიანი ზემოქმედებას ახდენს გარესამყაროზე სხვადასხვა სახის აქტიური მოქმედებით. ადამიანის ნებელობითი ქცევის გამოვლინების მეორე ფორმაა უმოქმედობა, ე.ი. განსაზღვრული მოქმედებისაგან თავის შეკავება. განსაზღვრულ პირობებში უმოქმედობაც წარმოადგენს მიზანდასახულ ზემოქმედებას გარე სამყაროზე, როგორც ქმედება. ქმედება, როგორც ადამიანის თავისუფალი, შეგნებული და მიზანდასახული ქცევა, დანაშაულის ცნების ცენტრალური კომპონენტია, რადგან დანაშაულის ცნება ასახავს ადამიანის ქმედებას, როგორც რეალურ ცხოვრებისეულ მოვლენას, პროცესს. უნდა აღინიშნოს, რომ პირის ქმედებები შეიძლება შეფასდეს, როგორც უფლებამოსილების გადამეტება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ თანამდებობის პირი ახორციელებს თავის ოფიციალურ საქმიანობას დაზარალებულზე, როგორც თანამდებობრივი პირი და არა როგორც პირადი. ასეთ შემთხვევებში, შეიძლება პირის შეიძლება ს სისხლის სამართლებრივი დევნა, მაგრამ არა სამსახურებრივი დანაშაულის ჩადენის გამო. მაგალითად, პოლიციელი, რომელიც იყენებდა სამსახურებრივ იარაღს კონფლიქტის დროს, რომელიც გამომდინარეობს პირადი მტრული ურთიერთობებით თანაგუნდელთან, პასუხს აგებს მასზე როგორც პირი და არა

როგორც თანამდებობის პირს, რადგან ამ შემთხვევაში იარაღის გამოყენება არ უკავშირდება მის სამსახურებრივი მოვალეობებს.

2.3. ობიექტური შემადგენლობის ძირითადი ნიშნები

ქმედების შემადგენლობის ობიექტური ნიშნებია: სუბიექტი, სამართლებრივი სიკეთე, ქმედება, შედეგი, მიზეზობრივი კავშირი და ობიექტური შერაცხვა, დანაშაულის ჩადენის ადგილი, ვითარება, დრო, ხერხი და საშუალება.

საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობით, დანაშაულად მიჩნეულია არა რაიმე აზრი ან იდეა, არამედ კონკრეტული ქმედება, რომლის გარეშეც არ არსებობს დანაშაული. ნებისმიერი დანაშაულის განხორციელებას უკავშირებს ქმედებას, რომელსაც ახორციელებს ადამიანი (სუბიექტი) ამა თუ იმ სამართლით დაცული სიკეთის წინააღმდეგ. მაშასადამე, სუბიექტი, სამართლებრივი სიკეთე და ქმედება არის დანაშაულის ქმედების ობიექტური შემადგენლობის ძირითადი, აუცილებელი ნიშნები.

სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება შეიძლება ჩადენილ იქნას მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ. აღნიშნული დანაშაული სახეზეა იმ შემთხვევაში, თუ მოხელის მოქმედება ამკარად სცილდება მისი უფლებამოსილების ფარგლებს. კერძოდ, ეს დანაშაული შეიძლება გამოიხატოს მოხელის მიერ ისეთი ქმედების ჩადენაში: რომელიც სხვა მოხელის ან სხვა უწყების უფლებამოსილებაში შედის; რომელიც შეიძლება განხორციელებულიყო მხოლოდ განსაკუთრებულ გარემოებათა არსებობისას, კანონში ან სხვა ნორმატიულ აქტში მითითებული საფუძვლით; რომელიც კანონის საფუძველზე შეიძლება გადაწყდეს მხოლოდ კოლეგიურად; რომელიც არავითარ გარემოებაში და არც ერთმა თანამდებობის პირმა და სამსახურებრივმა ინსტანციამ არ შეიძლება განახორციელოს. ამ დანაშაულის არსებობისათვის აუცილებელია, რომ მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მოქმედება დაკავშირებული იყოს მის სამსახურებრივ მდგომარეობასთან, მისგან გამომდინარეობდეს და ჩადენილი იყოს მოხელის სამსახურებრივი საქმიანობის პროცესში და მასთან დაკავშირებით. თუ ამგვარი კავშირი არ არსებობს, აღნიშნული დანაშაულიც არ არის სახეზე. დანაშაულის არსებობისათვის ასევე აუცილებელია, რომ სახეზე იყოს მართლსაწინააღმდეგო შედეგი, კერძოდ, მართლსაწინააღმდეგო ზიანი უნდა მიადგეს ფიზიკური ან იურიდიული პირის უფლებას, საზოგადოების ან სახელმწიფოს კანონიერ ინტერესებს. ასევე, აუცილებელია არსებობდეს მიზეზობრივი კავშირი მოხელის ქმედებასა და აღნიშნულ ზიანს შორის.

სახელმწიფოს ან საზოგადოების ინტერესების მნიშვნელოვანი დარღვევა, რომლებიც კანონის დაცვას ექვემდებარება, შეიძლება ითვალისწინებდეს სახელმწიფო ან მუნიციპალური ხელისუფლების ნორმალურ საქმიანობას შელახვას, სახელმწიფო ორგანოების უფლებამოსილების შელახვას, მნიშვნელოვანი წარუმატებლობისა და შეფერხებების შექმნას მუნიციპალური და სახელმწიფო დეპარტამენტების საქმიანობაში, ჩადენილი მძიმე აქტების დამალვა და ა.შ. .

ამრიგად, თუ გავითვალისწინეთ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების ობიექტური მხარეს, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ:

1. დანაშაულებრივი ქმედების ობიექტური მხარის სავალდებულო ელემენტები, რომლისთვისაც გათვალისწინებულია სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა, შემდეგია: მოქმედება, რომელსაც თანამდებობის პირის ოფიციალური პირის მიერ განსაზღვრავს, როგორც მოქმედებას, რომელიც აშკარად მიღმაა მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილების შეზღუდვა; სოციალურად საშიში შედეგები, რომლებიც განისაზღვრება, როგორც იურიდიული ან ფიზიკური პირების უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების მნიშვნელოვანი დარღვევა, ან კანონით დაცული სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესები; ოფიციალური ურთიერთობის არსებობა ოფიციალური პირის მიერ ჩადენილ ქმედებასა და მის მიერ სოციალურად საშიში შედეგებს შორის.

2. "უფლებების და კანონიერი ინტერესების არსებითი დარღვევის" ცნება ეხება ღირებულებითი კონცეფციების კატეგორიას, რომელთან დაკავშირებითაც სასამართლომ, სისხლის სამართლის საქმის სპეციფიკური გარემოებების გათვალისწინებით, უნდა დაადგინოს ამ სოციალურად საშიში შედეგების არსებობა ან არარსებობა

3. დანაშაულის მატერიალურია, დანაშაული დასრულებულად ითვლება სოციალურად საშიში შედეგების მიღების მომენტიდან.

სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის სუბიექტი არის თანამდებობის პირი, ე.ი. კანონმდებელი ამ შემთხვევაში ითვალისწინებს დანაშაულის სპეციალურ სუბიექტს.

2.4. ობიექტური შემადგენლობის ფაკულტატური ნიშნები

ქმედების ობიექტური მხარის სხვა ელემენტებია: დრო, ვითარება და საშუალება. „ამ ნიშნებს უწოდებენ ფაკულტატურს, _ წერდა ბ. ფურცხვა-ნიძე, _ რადგან ისინი შეაქვთ მხოლოდ ზოგიერთი დანაშაულის შემადგენლობაში, სხვა დანარჩენისათვის კი არ ითვლება აუცილებელ

ნიშნად“. ე.ი. ეს ელემენტები ქმედების ობიექტური მხარის ფაკულტა-ტური ელემენტებია, ხოლო ზოგჯერ აუცილებელი. როცა ეს ელემენტები ქმედების ობიექტური მხარის ფაკულტა-ტური ელემენტებია _ ისინი არ ახდენენ გავლენას ქმედების კვალი-ფიკაციაზე, მაგრამ საჭიროა მათი დადგენა ჩადენილი ქმედების სწო-რი სურათის აღსადგენად.

როცა ეს ელემენტები ქმედების ობიექტური მხარის აუცილებე-ლი ელემენტებია _ მათი დადგენა სავალდებულოა ქმედების სწორი კვალიფიკაციისათვის.

2.5. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების სუბიექტური შემადგენლობა

სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას, წარმოადგენს დანაშაულის მომზადება და მცდელობა. „უფრო ადრინდელი სტადია, _ წერდა თ. წერეთელი, ე.ი. განზრახვის გამომჟღავნება, დანაშაულად არ ითვლება. განზრახვის გამომჟღავნება არის სუბიექტის დანაშაულებრივი გადაწყვეტილების გამოვლინება მესამე პირისათვის მისაწვდომი ფორმით. ასეთია, მაგალითად, დანა-შაულის ჩადენის განზრახვის მესამე პირისათვის განდობა, დღიურში ჩაწერა ან განზრახვის გა-მოვლინება რაიმე ისეთი მოქმედებით, რომელიც არ ქმნის მომავალში დანაშაულის ჩადენის პი-რობას, მაგრამ ადასტურებს სუბიექტის დანაშაულებრივ განზრახვას“.³

განზრახვის გამომჟღავნება რომ არ არის დასჯადი სტადია დანაშაულისა, ეს იმით აიხსნება, რომ ასეთი მოქმედება ობიექტურად არ ქმნის კანონით დაცული სამართლებრივი სიკეთის დაზი-ანების საფრთხეს.

სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დასასაბუთებლად, როგორც ზემოთ აღნიშნა, საჭიროა, პირმა ქმედების ობიექტურ შემადგენლობასთან ერთად სუბიექტური შემადგენლობაც განახორციელოს. კონკრეტულად რომ ითქვას, ასეთ შემთხვევაში, უპირველეს ყოვლისა, დასადგენია, ქმედების ჩამდენ პირს დელიქტებში მოცემული ქმედების შემადგენლობის ობიექტური ნიშნები შეცნობილი ჰქონდა თუ არა¹⁰⁹. ეს, თავის მხრივ, ნიშნავს იმას, რომ აუცილებელია განზრახვის ინტელექტუალური კომპონენტის შინაარსობრივი მხარის სათანადო დამტკიცება. ამაზე მიუთითებს ცალსახად გერმანიის სსკ-ის მე-16 პარაგრაფიც, სადაც აღნიშნულია, რომ, თუკი პირი არ იცნობს ქმედების ფაქტობრივ გარემოებებს, მას განზრახი დანაშაულისთვის პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება. გარდა ამისა, ზოგიერთ დანაშაულში, საჭიროა, ასევე, ცოდნის, როგორც არსებითი ნიშნის დეტალური შემოწმებაც. განსაკუთრებით, ეს ეხება ისეთ დანაშაულებს, სადაც ცალკეულ დელიქტებში კანონმდებელი პირდაპირ მიანიშნებს კოგნიტიური ელემენტის არსებობის აუცილებლობაზე.

³ თ. წერეთელი, სისხლის სამართლის პრობლემები, I ტომი, თბილისი, 2007, გვ. 337.

ქმედების სუბიექტურ შემადგენლობას წარმოადგენს: „ა) განზრახვა ბ) ქმედების შემადგენლობის სხვა სუბიექტური ელემენტები: მიზანი და მოტივი.“

ქმედების უმრავლესობა შეიძლება მხოლოდ განზრახ იქნეს ჩადენილი. ზოგჯერ ნორმა ქმედების აღწერისას პირდაპირ მიუთითებს, რომ იგი შეიძლება ჩადენილ იქნეს მარტოოდენ განზრახ, ზოგჯერ კი ასეთი დასკვნა ქმედების სუბიექტური მხარის აღწერიდან გამომდინარეობს. განზრახვა წარმოიშობა იმ მომენტიდან, როცა სუბიექტმა მიიღო ნებელობით გადაწყვეტილება, იმოქმედოს. მაგრამ სისხლისსამართლებრივ მნიშვნელობას იგი მარტოოდენ მაშინ იძენს, როცა პირი შეეცდება მის განხორციელებას. განზრახვა ყოველთვის წინ უსწრებს სუბიექტის მოქმედებას.

მიზანი, რომლისკენაც მიისწრაფის ევენტუალური განზრახვით მოქმედი სუბიექტი, შეიძლება დანაშაულებრივ ხასიათს ატარებდეს. ასეთ შემთხვევაში გვეჩვენა ორი სახის განზრახვის კომბინაცია: პირდაპირი განზრახვა იმ ძირითადი მართლსაწინააღმდეგო შედეგის მიმართ, რომლის განხორციელებაც სურს ობიექტს და არაპირდაპირი განზრახვისა იმ თანამდევი შედეგის მიმართ, რომლის განხორციელებასაც სუბიექტი შეგნებულად უშვებდა. მაგალითად, ხალხმრავალ ადგილზე სუბიექტი ესვრის იარაღს მსხვერპლს, თანაც ითვალისწინებს, რომ შეიძლება სხვებსაც მოახვედროს და შეგნებულად უშვებს ამას. თუ ასეთი შედეგი მართლაც განხორციელდა და გარეშე პირთაგან ვინმე მოკვდა, ეს თანამდევი შედეგი ჩადენილი იქნება პირდაპირი განზრახვით; არაპირდაპირი განზრახვა მაშინაც გვაქვს სახეზე, როდესაც სუბიექტს აშკარად არ სურს თანამდევი მართლსაწინააღმდეგო შედეგის დადგომა. ეს შეიძლება იმით იყოს გამოწვეული, რომ სუბიექტს ეშინოდეს პასუხისმგებლობისა⁴.

---

⁴ 1 საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარები, თბილისი, 1976, გვ. 70.

თავი III. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების კვალიფიციური შემადგენლობა

3.1. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება სახელმწიფო პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიერ

საქართველოს პარლამენტში ინიცირებულია საკანონმდებლო ინიციატივა, რომელიც შეეხება სისხლის სამართლის კოდექსში შესატან ცვლილებებს (ე.წ. „გირგვლიანის შესწორებები“). ინიციატივა პირველი მოსმენით მიღებულია.

სისხლის სამართლის მოქმედი რეგულაცია ცალკე თავად ითვალისწინებს სამოხელეო დანაშაულს. სისხლის სამართლის 332-ე მუხლის თანახმად, დასჯადია სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება, რაც გულისხმობს მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებას საჯარო ინტერესის საწინააღმდეგოდ, თავისთვის ან სხვისთვის რაიმე გამორჩენის ან უპირატესობის მისაღებად, რამაც ფიზიკური ან იურიდიული პირის უფლების, საზოგადოების ან სახელმწიფოს კანონიერი ინტერესის არსებითი დარღვევა გამოიწვია. სასჯელის სახით გათვალისწინებული ჯარიმა ან 6 თვიდან 2 წლამდე შინაპატიმრობა, ან/და 3 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა, 3 წლამდე თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა. ამასთან ერთად დამამძიმებელ გარემოებას წარმოადგენს სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება სახელმწიფო- პოლიტიკური თანამდებობის მქონე პირის მიერ, რაც ისჯება ჯარიმით ან 3-5 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით, თანამდებობის დაკავების ან 3 წლამდე საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით.¹ ამ ტიპის სამოხელეო დანაშაულებისათვის ასევე გათვალისწინებულია დამამძიმებელი გარემოებები, როგორცაა არაერთგზისობა, დანაშაულის ჩადენა ძალადობით ან იარაღის გამოყენებით, დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით. ასეთ შემთხვევაში სასჯელი მკაცრდება და განისაზღვრება 5-8 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით, 3 წლამდე თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით⁵.

დასჯადი ხდება ასეთი პირის მიერ უკანონო ბრძანების გაცემა და დავალების მიცემა, ასევე მათ მიერ თანამდებობრივი უფლებამოსილებით ან მდგომარეობით ბოროტად სარგებლობა. სისხლის სამართლის რიგ მუხლებს, რომელიც ძირითადად, ადამიანის თავისუფლების წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულს წარმოადგენს, დამამძიმებელ გარემოებად

⁵ https://www.transparency.ge/sites/default/files/form-criminal_code-changes.pdf

ემატება მათი ჩადენა პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიერ გაცემული ბრძანების ან დავალების შედეგად.

აღნიშნული მუხლი ითვალისწინებს სპეციალურ სუბიექტს. ასეთ შემთხვევაში პასუხისმგებლობის საკითხი დადგება უფლებამოსილების ან მდგომარეობის ბოროტად სარგებლობის მომენტიდან მიუხედავად იმისა თუ რა შედეგი მოყვება ამ ქმედებას. სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირისთვის გათვალისწინებულია პასუხისმგებლობის დამძიმება, თუ მის შეთავაზებას დანაშაულის უშუალო აღმსრულებლის მხრიდან მოჰყვება მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის დაფარვა ან შეუტყობინებლობა. დასჯადი ხდება აგრეთვე სახელმწიფო პოლიტიკური თანამდებობის პირის მიერ სამართალწარმოების განხორციელებისათვის ხელის შეშლის მიზნით, პირისათვის შეთავაზება რომ მან დაიბრალოს, დაფაროს ან არ შეატყობინოს დანაშაული, რისთვისაც სასჯელის სახით გათვალისწინებულია 4-7 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევა ვადით 3 წლამდე. იგივე ქმედება, რასაც მოჰყვება მძიმე ან განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის დაფარვა ან შეუტყობინებლობა, დაისჯება 5-8 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით ვადით, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით 3 წლამდე.

3.2. არაერთგზის ჩადენილი სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება

დამამძიმებელ გარემოებად ითვლება არაერთგზისობა, რომელიც გათვალისწინებულია სისხლის სამართლის კოდექსის მე-15 მუხლში: „არაერთგზისი დააშაული ნიშნავს წინათ ნასამართლევ პირის მიერ ამ კოდექსის იმავე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენას.“ ამავე მუხლის შესაბამისად: „კოდექსის სხვადასხვა მუხლით გათვალისწინებული ორი ან მეტი დანაშაული მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება არაერთგზისი დანაშაულად, თუ ამის შესახებ მითითებულია ამ კოდექსის შესაბამის მუხლში“.

დანაშაულის სიმრავლის პრობლემა დანაშაულის შესწავლის პრობლემაა. იმისათვის, რომ სასამართლომ დანიშნოს სასჯელი, აუცილებელია მოახდინოს ქმედების სისხლისსამართლებრივი შეფასება, რა დროსაც უნდა გადაწყვიტოს კოდექსის ერთი მუხლით თუ სხვადასხვა მუხლებით დაკვალიფიცირდეს ქმედება. დანაშაულის სიმრავლის სახეებია (ფორმებია): არაერთგზისი დანაშაული, დანაშაულთა ერთობლიობა, დანაშაულის რეციდივი და რეკეტი. არაერთგზისი დანაშაულზე, როგორც დანაშაულის სიმრავლის ნარისახეობაზე, საუბარია კოდექსის ზოგად და კერძო ნაწილებში. კოდექსის მე-15 მუხლის თანახმად, არაერთგზისი

დანაშაული ნიშნავს წინათ ნასამართლევ პირის მიერ ამ კოდექსის იმავე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენას.

დანაშაული არაერთგზის ჩადენილად ითვლება, თუ: ა) კანონით დადგენილი წესით პირი წინათ ჩადენილი დანაშაულისათვის გათავისუფლებული არ არის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან; ბ) პირს, წინათ ჩადენილი დანაშაულისათვის ნასამართლობა მოხსნილი არა აქვს; გ) პირს, წინათ ჩადენილი დანაშაულისათვის ნასამართლობა გაქარწყლებული არა აქვს; თუ ეს პირობები არ არსებობს, მაშინ დანაშაული არაერთგზის ჩადენილად არ ჩაითვლება. ასევე არ გვექნება არაერთგზისი დანაშაული, თუ: ა.) პირი წინათ გაუფრთხილებლობითი დანაშაულისათვის იყო ნასამართლევ; ბ.) პირი წინათ ჩადენილი განზრახი დანაშაულისათვის იყო ნასამართლევ და ჩაიდინა გაუფრთხილებლობითი დანაშაული. თუ არაერთგზისი დანაშაული გათვალისწინებულია გარემოებად, რომელიც უფრო მკაცრ სასჯელს იწვევს, ასეთ შემთხვევაში, პირის მიერ ჩადენილი ორი ან მეტი დანაშაული დაკვალიფიცირდება კოდექსის მუხლის შესაბამისი ნაწილის შესაბამისი ქვეპუნქტით, რომლითაც გათვალისწინებულია სასჯელი არაერთგზისი დანაშაულისათვის.

სქართველოს სისხლის სამართლის 333-ე მუხლის პირველი ან მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული ქმედება, ჩადენილი:

- ა) არაერთგზის;
- ბ) ძალადობით ან იარაღის გამოყენებით;
- გ) დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით, –

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამიდან რვა წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

3.3. ძალადობით ან იარაღით ჩადენილი სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 333-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის დამამძიმებელ გარემოებას მოხელის მიერ განხორციელებული ძალადობა წარმოადგენს. ვინაიდან, ძალადობა, ან ამგვარი მუქარა სამოხელეო დანაშაულის თანმდევი

მახასიათებელია, უმეტეს შემთხვევებში, საჭიროა ამ ფაქტორს უფრო მეტი ყურადღება დაეთმოს, როგორც გამოძიების, ისე სასამართლო განხილვის სტადიებზე. კაცობრიობისა და სახელმწიფო ინსტიტუტების განვითარების პარალელურად, ვითარდებოდა სამოხელეო დანაშაულის ჩადენის ხერხები და მეთოდები. ხდებოდა ძალადობისა დამხმარე მექანიზმებისა და იარაღების გამოგონება, გამოყენება და მეთოდების დახვეწა.

იმისათვის, რომ სამოხელეო დანაშაულთან მიმართებაში მოხელის ქმედება ძალადობით დავაკვალიფიციროთ, პირველ ყოვლისა უნდა ავხსნათ, რა არის ძალადობა. ძალადობა ეს არის — „ძალის აშკარა ან ფარული გამოყენება ადამიანის ან ადამიანთა ჯგუფისაგან ისეთი რამის მისაღწევად, რაზედაც ისინი თავისი ნებით არ თანხმდებიან. ძალადობის დროს ითრგუნება ადამიანის ნება, შელახულია მისი ხელშეუხებლობა, ღირსება, და თავისუფლება. ესენი კი ადამიანის განუყოფელი უფლებებია. ძალადობა, თავის მხრივ, შეიძლება იყოს, როგორც პირდაპირი, ისე არაპირდაპირი, იმისდა მიხედვით, თუ რა მიზანს ისახავს დანაშაულის სუბიექტი და ვინ ან/და რა სახის სიკეთე წარმოადგენს დანაშაულის ობიექტს. ზოგადი გაგებით, ფიზიკური ძალადობის სახეებია: ცემა, წამება, ჯანმრთელობის დაზიანება, თავისუფლების უკანონო აღკვეთა ან სხვა ისეთი მოქმედება, რომელიც იწვევს ფიზიკურ ტკივილს ან ტანჯვას; ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან ან ფიზიოლოგიურ მოთხოვნებთან დაკავშირებული დაუკმაყოფილებლობა, რაც იწვევს პირის, ან ამ პირის ოჯახის წევრის ჯანმრთელობის დაზიანებას ან სიკვდილს. თავის მხრივ, უნდა გავარჩიოთ ძალადობა იძულებისაგან, რაც, ხშირ შემთხვევაში, ერთიან ქმედებათა ციკლში გვევლინება, თუმცა პრაქტიკაში არსებობს მათი ცალკე მკვალიფიცირებელ გარემოებებად გამოყენების მაგალითებიც. ძალადობის ერთ-ერთ ფორმას ფსიქოლოგიურ-ემოციური ძალადობა წარმოადგენს. იგი გულისხმობს ადამიანებთან ურთიერთობისას ისეთი 164 ფორმების გამოყენებას, რომელიც იწვევს ემოციურ/ფსიქოლოგიურ ტკივილს ე.წ სულიერ ტკივილს. ამგვარი ძალადობის მეთოდებია: სიტყვიერი შეურაცხყოფის მიყენება, ცინიზმი, აგრესიული საუბარი, მუქარანარევი მინიშნებებით ადამიანის ფსიქიკაზე ზემოქმედება და სხვა. პრაქტიკა ცხადყოფს, რომ ფიზიკური ძალადობის ფაქტიურად ყველა შემთხვევას თან სდევს ფსიქოლოგიური ძალადობაც და შეურაცხმყოფელი გამონათქვამებიც. ხოლო „ცალკე აღებული შეურაცხმყოფელი გამონათქვამები, რომლებიც პიროვნების ღირსების დამცირებისკენ არიან მიმართული, თავის თავში ფსიქოლოგიურ ძალადობის შემადგენელსაც აერთიანებენ და ერთ მთლიანობას წარმოადგენენ. თუკი საზოგადოება და ფსიქოლოგები თანხმდებიან, რომ ფსიქოლოგიური ძალადობა ძალადობის ერთ ერთი სახეობაა, რომელსაც თან სდევს პიროვნების ღირსებისა და პატივის, ასევე, მისი კონსტიტუციური უფლებების უხეში დარღვევა.

სისხლის სამართლის სფეროში მოღვაწე სამეცნიერო წრეებში, კერძოდ: „ძალადობის გამოყენება გამოიხატება ფიზიკურ ან ფსიქიკურ იძულებაში - ჩაადენინოს მას უკანონო მოქმედება, ან შეაწყვეტინონ მართლზომიერი საქმიანობა, მოხელის მართლსაწინააღმდეგო ინტერესიდან გამომდინარე. ძალადობად ჩაითვლება დაზარალებულის ცემა, ფიზიკური ტკივილის მიყენება, ჯანმრთელობის დაზიანება, თავისუფლების შეზღუდვა და სხვა.⁶

ხშირად, როდესაც გამოძიება იწყება სამართალდამცავთა მხრიდან სავარაუდოდ განხორციელებული ფიზიკური ძალადობის ფაქტზე, საქმეს ძირითადად ენიჭება სისხლის სამართლის კოდექსის 333-ე მუხლით გათვალისწინებული კვალიფიკაცია, რომელიც თავის თავში მოიცავს სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტებას. ზემოაღნიშნული მუხლი საკმაოდ ზოგადი ხასიათისაა და, რიგ შემთხვევებში, სათანადოდ ვერ აღწერს სავარაუდო დანაშაულის შემადგენლობას. სავარაუდო ძალადობის ფაქტები, როგორც წესი, ხდება დაკავების, დაპატიმრების, დაკითხვის თუ მსხვერპლის სახელმწიფოს ეფექტური კონტროლის ქვეშ ყოფნის დროს. მსგავს ვითარებაში სახელმწიფოს იმ წარმომადგენელთა მხრიდან განხორციელებული ძალადობა, რომელთა მოვალეობაშიც შედის მოქალაქეთა დაცვა, განსაკუთრებით დამთრგუნველად მოქმედებს მსხვერპლზე და უჩინს მას დაუცველობის განცდას. სამართალდამცავთა მხრიდან მოქალაქეებზე ფიზიკური ძალადობა, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მესამე მუხლის (რომელიც წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობასა და დასჯას კრძალავს) დარღვევად განიხილება. ფიზიკური ძალის გამოყენება პირის მიმართ, რომელსაც შეზღუდული აქვს თავისუფლება, ან უფრო ზოგადად, რომლის წინააღმდეგაც მოქმედებენ სამართალდამცავი პირები, როცა ამგვარი მოპყრობა არსებითად არ არის განპირობებული პირის ქცევით, აკნინებს მის ადამიანურ ღირსებას და წარმოადგენს კონვენციის მესამე მუხლით გათვალისწინებული უფლების დარღვევას.²⁷ ამ მიზეზით, პოლიციის ოფიცრების ნებისმიერი ქმედება პირის წინააღმდეგ, რომელიც ამცირებს ადამიანის ღირსებას, არის კონვენციის მესამე მუხლის დარღვევა. ეს ძირითადად ეხება პოლიციის თანამშრომლების მიერ პირის მიმართ ფიზიკური ძალის გამოყენებას, იმ პირობებში, როდესაც ეს არ იყო არსებითად გამოწვეული ამ პირის საქციელით, მიუხედავად პირისათვის დამდგარი შედეგისა. ნებისმიერ შემთხვევაში სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ გარტყმა, რომელიც განხორციელდა სამართალდამცავი ორგანოს ოფიცრის მიერ პირზე, რომელიც მთლიანად მისი კონტროლის ქვეშ იყო, წარმოადგენს პირის ღირსებაზე სერიოზულ თავდასხმას. სასამართლო მიუთითებს, რომ იმისათვის, რათა დადგინდეს,

⁶ ლეკვეიშვილი მ. და ავტორთა კოლექტივი. სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი-წიგნი მე-2. გამომცემლობა მერიდიანი, 2012 წ., გვ. 197

კონვენციის მესამე მუხლის შესაბამისად, დამამცირებელი მოპყრობა, საკმარისია იმის ჩვენება, რომ მსხვერპლი დამცირებულია საკუთარ თვალში. პოლიციის თანამშრომელთა მხრიდან განხორციელებული უკანონო, პროფესიულ ეთიკასთან შეუსაბამო ქცევამ შესაძლოა მსხვერპლში წარმოშვას მიკერძოებული მოპყრობის, უსამართლობისა და უძლურების შეგრძნება.⁷

3.4. დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცყოფით ჩადენილი სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება

აღსანიშნავია, რომ კანონმდებელი სისსხლის სამართლის კოდექსის 332- 333-ე მუხლების მე-3 ნაწილის გ) პუნქტში ცალკე აყალიბებს ამგვარი დანაშაულის დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცყოფით ჩადენის გარემოებას. ხოლო მეცნიერთა ნაწილი განმარტავს, რომ: „მასში იგულისხმება მოხელის ისეთი ქმედება, რომელიც ამცირებს პირის ღირსებას უწესო ფორმით, ანუ ისეთი ფორმით, რომელიც ეწინააღმდეგება საზოგადოებაში დადგენილ თანაცხოვრების წესს. შეურაცყოფა მოქმედებაში გამოიხატება, სახელდობრ დაზარალებულის მიმართ შეურაცხმყოფელი გამოთქმები საჯარო გამოსვლებში და სხვა.—120 მიუხედავად იმისა, რომ სსკ-ის 333-ე მუხლის მე-3 ნაწილებშია გაერთიანებული ორივე დამამძიებელი გარემოება, კერძოდ: ბ) პუნქტის სახით - ძალადობით ან იარაღის გამოყენებით და გ) პუნქტის სახით - დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცყოფით და ამდენად სასჯელის სახეც იგივეა ამ ორი გარემოებისთვის, ამდენად, ზემოთ განხილული კომენტარების მიუხედავად, მაინც გარკვეულ ბუნდოვანებას იწვევს მათი ამგვარი დაყოფა. იმისთვის, რომ სრულფასოვნად იქნას გააზრებული ძალადობრივი სამოხელეო დანაშაულებების სფეციფიკა, საჭიროა მისი გამომწვევი მიზეზების და დანაშაულებრივი ბუნების შესწავლა.

უნდა აღინიშნოს, რომ მოხელის მიერ ძალადობით ჩადენილი დანაშაული სამართალ-წარმოების პროცესში ჩადენილი სხვა დანაშაულებებისაგან განსხვავდება და შეგვიძლია დავყოთ მათი გამომწვევი შემდეგი ფაქტორებით:

1. სამართალდამცავ სფეროში დასაქმებულ საჯარო მოხელეთა მიერ უკანონო ფსიქოლოგიური და ფიზიკური ძალადობრივი მეთოდები უმეტეს შემთხვევებში მიმართულია და ემსახურება დამნაშავე პირის მხილებას ან დანაშაული გახსნას.

⁷ არასათანადო მოპყრობის პრევენცია და რეაგირება მომხდარ ფაქტებზე. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია თბ.2019 გვ. 28-29

2. ფსიქოლოგიური და ფიზიკური ძალადობის გამოყენების ერთერთი ძირითადი მიზეზი, ასევე, არის დანაშაულის გახსნის დადებითი სტატისტიკური მაჩვენებლის შექმნა, რაც კონკრეტული სამართალდამცავის მუშაობის შეფასებისა და კარიერული დაწინაურების კრიტერიუმს წარმოადგენს.

3. ფსიქოლოგიური და ფიზიკური ძალადობის მიზეზი სამართალდამცავ საჯარო მოხელეთა მიერ შეიძლება, ასევე, გახდეს სხვა დანაშაულის დაფარვა ან კონკრეტული დამნაშავე პირისათვის ხელის დაფარების სურვილი ან/და ამ მიზნით ზემდგომი თანამდებობის პირის ბრძანების შესრულება.

4. სამართალდამცავთა მხრიდან ძალადობის მიზეზად შეიძლება იქცეს, (უახლოესი წარსულის მაგალითებზე დაკვირვებით) სახელმწიფოს არასწორი სისხლისამართლებრივი პოლიტიკა, რომლის მიზანი იყო კრიმინალურ სამყაროსა და საზოგადოებაში გარკვეული შიშის დანერგვისა და „პატივისცემის— მოპოვების გზით, ე.წ კრიმინოგენული სიტუაციის მართვა და გამოსწორება.

5. პირდაპირი ანგარება.

6. სამოხელეო დანაშაულის გამომწვევი ერთ-ერთი მიზეზია არაპირდაპირი ანგარება. ხელმძღვანელის მიერ გაწეული მუშაობის „სათანადოდ დაფასებისა— და პრემია/დანამატების მიღების მოლოდინი.

7. სამოხელეო დანაშაულის გამომწვევ ერთ-ერთ ფაქტორად გვევლინება სახელმწიფო ბიუჯეტის შევსების არამართლზომიერი მიზანი და ამ მიზნის დამახინჯებული აღქმა, რომლის ირიბ ფორმას სახელმწიფოს სასარგებლოდ რაიმე სახის სამუშაოს უსასყიდლოდ შესრულება ან/და კერძო საკუთრებაში არსებული ქონების სახელმწიფოს საკუთრებაში უკანონოდ მიქცევის იძულება წარმოადგენდა. (ამ შემთხვევებში სწორედ სახელმწიფოს პოლიტიკა იყო დანაშაული ჩადენის ერთ ერთი წამქეზებელი ფაქტორი)

8. მოხელეთა მიერ პირადი, ან პოლიტიკური ანგარიშსწორების მოტივით ჩადენილი დანაშაულებების ფაქტორი.

9. სამართალწარმოების გარეშე, სწრაფი მართმსაჯულების განხორციელების დანაშაულებრივი მოტივი და ამგვარის დამახინჯებული წარმოდგენა.

10. საჯარო მოხელის ფსიქიკური მდგომარეობა და მისი მიდრეკილება ძალადობისკენ.

თავი IV - სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების სხვა შემადგენლობათაგან გამიჯვნის საკითხი

4.1. სამსახურეობრივი უფლებამოსილების გადამეტება და სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 332-ე მუხლის დისპოზიცია შემდეგნაირად განმარტავს დანაშაულის შინაარსს: სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება, ესე იგი მოხელის მიერ სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება საჯარო ინტერესის საწინააღმდეგოდ, თავისთვის ან სხვისთვის რაიმე გამორჩენის ან უპირატესობის მისაღებად, რამაც სახელმწიფოს კანონიერი ინტერესების არსებითი დარღვევა გამოიწვია. როგორც ვხედავთ, ეს არის მოქმედებით ჩადენილი, განზრახი დანაშაული, რომელიც დასრულებულად ითვლება კონკრეტული ქმედების ჩადენის შემდეგ, რითაც გადამეტებული იქნება მისთვის დაკისრებული სამსახურეობრივი უფლებამოსილება.

სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისას მოხელეს თავის ქმედებას ახორციელებს მისი სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ფარგლებში და, შესაბამისად, მის მიერ დაკავებული თანამდებობის საფუძველზე, მისი უფლებამოვალეობების განხორციელებასთან არის დაკავშირებული. მოხელის სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ფარგლები და მისი განხორციელების წესი განსაზღვრულია შესაბამისი ნორმატიული აქტებით, მაგალითად, კანონით, ზემდგომი თანამდებობის პირის ბრძანებით, წესდებით, დებულებით ან სხვა აქტით.

საქართველოს სსკ-ის 332-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, მოხელის მიერ სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება სახეზეა იმ შემთხვევაში, თუ მოხელე მოქმედებს სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ფარგლებში, მაგრამ მისი ქმედება ეწინააღმდეგება საჯარო (სახელმწიფო, საზოგადოებრივ, სამსახურეობრივ) ინტერესებს. ამასთან, იგი ასეთ ქმედებას უნდა ახორციელებდეს თავისთვის ან სხვისთვის (ნათესავი, მეგობარი, ნაცნობი და ა.შ.) რაიმე გამორჩენის (მატერიალური სიკეთის) ან უკანონო უპირატესობის მიღების მიზნით, რითაც ის არსებითად არღვევს ფიზიკური ან იურიდიული პირის უფლებას ან საზოგადოების ან სახელმწიფოს კანონიერ ინტერესებს. გარდა ამისა, პასუხისმგებლობის დაკისრებისათვის მისქმედებასა და დამდგარ მართლსაწინააღმდეგო შედეგს - დარღვეულ ინტერესებს შორის უნდა არსებობდეს მიზეზობრივი კავშირი. შესაბამისად, აღნიშნული დანაშაული არ არის სახეზე, თუ მოხელის ქმედება არ არის დაკავშირებული მისი სამსახურეობრივი უფლებამოსილების განხორციელებასთან, ანდა მის ქმედებას არ მოჰყოლია ზემოაღნიშნული ინტერესების დარღვევა. ამასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, რომ მოხელე სამსახურეობრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისას არ არღვევს თავისი

უფლებამოსილების ფარგლებს, არამედ მოქმედებს მის ფარგლებში. აღნიშნული უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება შეიძლება გამოიხატოს როგორც აქტიურ, ისე პასიურ ქმედებაში, ანუ მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებაში ან უმოქმედობაში.

სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების მართლსაწინააღმდეგო შედეგი გულისხმობს ფიზიკური და იურიდიული პირების კანონიერი ინტერესებისათვის ან საზოგადოებისა და სახელმწიფო ინტერესებისათვის ზიანის ფაქტობრივ მიყენებას. ამასთან, აუცილებელია, რომ ზიანი იყოს არსებითი, რაც სასამართლოს შეფასების საგანს წარმოადგენს.

საინტერესოა, თუ როგორ მოქმედებს ნორმა პრაქტიკაში და როგორ ასაბუთებს მოსამართლე გადაწყვეტილებას ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში. განვიხილოთ ერთ-ერთი პრეცედენტი - თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა საგამძიებო, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის კოლეგიის მიერ გამოტანილი განაჩენი, რომელიც სწორედ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებას ეხება. დანაშაული ჩადენილია საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურის უფროსის თანამდებობაზე მომუშავე პირის მიერ. რაც უკვე იმაზე მიუთითებს, რომ საქმე გვაქვს სამოხელეო დანაშაულთან. ამსრულებელი სპეციალური პირია. შინაარსობრივად განვიხილოთ, თუ კერძოდ რაში გამოიხატა დასაქმებული პირის დანაშაულებრივი ქმედება. მოხელესა და ინდივიდუალურ მეწარმეს შორის გაფორმებული იყო ხელშეკრულება გამარტივებული შესყიდვით სამშენებლო მასალების შეძენასთან დაკავშირებით. მომსახურების საერთო ღირებულება 8726 ლარს წარადგენდა. ინდივიდუალურმა მეწარმემ დადგინდა ვადაში დაპირებული მასალებით უზრუნველყოფა ვერ მოახერხა. მიუხედავად იმისა, რომ მოხელისთვის აღნიშნული ფაქტი ცნობილი იყო, გამოიყენა რა უფლებამოსილება ბოროტად და უპირატესობა ახლობელს მიანიჭა, წააქეზა სამსახურის მთავარი სპეციალისტი, უკანონოდ დაავალა ხელი მოეწერა მიღება-ჩაბარების აქტისთვის, რომლითაც რეალურად სამშენებლო მასალები არ მიუღია. აქტის საფუძველზე ჩაირიცხა მომსახურების სრული საფასური. თუმცა, ნაწილობრივ მაინც შეასრულა ნაკისრი ვალდებულება და ვანის მუნიციპალიტეტს მიაწოდა სამშენებლო მასალების ნაწილი. სასამართლოზე ბრალდებულმა სრულად ცნო თავი დამნაშავედ წარდგენილ ბრალდებაში, მოინანია ჩადენილი ქმედება. მოსამართლის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება საინტერესოა, პირი დამნაშავედ ცნო ორ დანაშაულში ერთობლიობით, როგორც სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისთვის, ასევე სამსახურებრივი სიყალბის წაქეზებისთვის. აღნიშნული შემთხვევა წარმოადგენს კლასიკურ მაგალითს იმისა, თუ როგორ შეძლება გადაამეტოს მოხელემ უფლებამოსილებას და ზიანი მიაყენოს საჯარო ინტერესს. კიდევ ერთ საინტერესო

შემთხვევას წარმოადგენს თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომელიც ასევე 332 მუხლის 1-ლი ნაწილით არის დაკვალიფიცირებული. ქმედება გამოიხატა შემდეგში: შემოსავლების სამსახურის უფროსის ბრძანების საფუძველზე პირი დაინიშნა საბაჟო გამშვები პუნქტის ცვლის უფროსის თანამდებობაზე და საჯარო სამსახურის შესახებ საქართველოს კანონის შესაბამისად წარმოადგენდა საჯარო მოხელეს. სტატუსიდან გამომდინარე მას ევალებოდა საბაჟო პუნქტზე დასაქმებული მებაჟე-ოფიცრების შრომის კოორდინაცია, ხელმძღვანელობა და მებაჟე-ოფიცრის ვალდებულებების კეთილსინდისიერად შესრულება. მიუხედავად ამ ყველაფრისა, მან ბორტად გამოიყენა უფლებამოსილება საჯარო ინტერესის საწინააღმდეგოდ, კერძოდ, მის დაქვემდებარებაში არსებულ საბაჟო გამშვებ პუნქტზე წინასწარი შეთანხმებით შემოვიდა ავტომანქანა.

მონაცემთა დამუშავების ავტომატიზებული პროგრამის მიერ განესაზღვრა ე.წ. „წითელი დერეფანი“, რაც გულისხმობდა გადაადგილებული ობიექტის დათვალიერებას. ბრალდებულმა თავისი სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებით შეთანხმებისამებრ უზრუნველყო მანქანის გავლა ყოველგვარი საბაჟო კონტროლისა და დათვალიერების გარეშე, რის შედეგადაც ავტომობილმა საბაჟო ტერიტორიაზე მალულად გამოიტანა 100 ცალი მაჯის საათი და 68 წყვილი სპორტული ფეხსაცმელი. ბრალდებულმა ჩადენილი ქმედება აღიარა, რამაც შეამსუბუქა სასჯელი. ანალოგიურად წინა მაგალითისა, ეს შემთხვევაც წარმოადგენს კლასიკურ შემთხვევას. პირს სამსახურებრივი მდგომარეობით ჰქონდა იმის საშუალება, რომ საზღვარზე გადაადგილებული მანქანა არ შეემოწმებინა და თავისუფლად გაეტარებინა უკანონო თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა საგამძიებო, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის კოლეგიის მიერ გამოტანილი განაჩენი. გამოთხოვილია თბილისის საქალაქო სასამართლოს კანცელარიიდან. საქმე დაშტრიხულია პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესაბამისად. ტვირთი. აღნიშნული ქმედება არათანაბარ მდგომარეობაში აყენებს სხვა მოქალაქეებს რომელთა შემოწმებაც ხდება საზღვის კვეთის დროს და ბუნებრივია ილახება საჯარო ინტერესი. შესადარებელ ნორმათა შორის კონტრასტული ფრაზაა - „თავისთვის ან სხვისთვის რაიმე გამორჩენის ან უპირატესობის მისაღებად“. ბოროტად გამოყენება გულისხმობს სწორედაც რომ სარგებლის მიღებას, პრივილეგიებით სარგებლობას სამსახურებრივი სტატუსიდან გამომდინარე. რაც შეეხება გადამეტებას, ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს მხოლოდ საჯარო ინტერესის შელახვასთან, როდესაც დამნაშავეს ქმედებით ირღვევა კანონიერი ინტერესები, თუმცა კონკრეტული ობიექტი არ არსებობს, არ ვიცით კონკრეტულად ვის სასარგებლოდ ვამეტებთ. საერთო ისაა, რომ მოხელის მიერ ჩადენილი დანაშაული მას ართმევს შესაძლებლობას გარკვეული პერიოდით კვლავ დასაქმდეს საჯარო

სამსახურში. სწორედ, ზემოთ მოყვანილ კაზუსებთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე მათგანს ჩამოერთვა საჯარო სამსახურში თანამდებობის დაკავების უფლება. ეს ერთგვარი პრევენციაა შემდგომი დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, იმიტომ რომ თანამდებობაზე დარჩენის შემდეგ ცდუნება მეტია გამოიყენო ძალაუფლება შენს სასარგებლოდ. მოერგო სიტუაციას, სანამ ამის საშუალებაა, იმ მარტივი დევიზით, რაც ახასიათებთ მაღალჩინოსნებს, რომ სამსახური არაა მუდმივი. ამით ისინი იკეთებენ დამატებითი შემოსავლის წყაროს სამომავლოდ.

ბოლო პერიოდში არაერთი გახმაურებული საქმე იყო განხილვის საგანი პენიტენციურ დაწესებულებათა მუშაკების მხრიდან ჩადენილ დანაშაულებთან დაკავშირებით. არაერთგზის შუქდებოდა მედიასაშუალებებით თანამდებობის პირთა მხრიდან გადაცდომების თაობაზე. ერთ-ერთი ასეთი საქმეა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ განხილული შემთხვევა, რომელიც გლდანის სასჯელაღსრულებით დაწესებულებაში მოხდა.

ნორმის დისპოზიციას სასამართლო განმარტავს, რომ ესაა მოხელის მიერ ჩადენილი დანაშაული, უფლებამოსილების გადამეტებით, ჩადენილი ძალადობით, დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით, რამაც ფიზიკური პირის უფლებისა და სახელწიფოს კანონიერი ინტერესის არსებითი დარღვევა გამოიწვია. ქმედების სუბიექტია სასჯელაღსრულების დეპარტამენტის გლდანის დაწესებულების რეჟიმის განყოფილების უფროსი ინსპექტორის მოვალეობის შემსრულებელი, რომელიც ბრალდებულს ბრალის აღიარების მიზნით სასტიკად თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა საგამძიებო, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის კოლეგიის მიერ გამოტანილი განაჩენი. გამოთხოვილია თბილისის საქალაქო სასამართლოს კანცელარიიდან. საქმე დაშტრიხულია პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესაბამისად. გაუსწორდა. მასზე მოახდინა რა ფიზიკური და ფსიქიკური ზეწოლა. ქმედება გამოიხატა შემდეგში: აბაზანის გასახდელში მყოფ ბრალდებულს მოსთხოვა ბრალად შერაცხული დანაშაულის აღიარება. მას შემდეგ რაც მიიღო უარი, ხელთ არსებული რადიოგადამცემი ძლიერად ჩაარტყა ცხვირში. დარტყმის შედეგად ბრალდებული წაიქცა. ამის შემდეგ დაწესებულების თანამშრომელი მას ძლიერად ურტყავდა ხელებს და ფეხებს, აგინებდა, ამცირებდა. სასტიკად გააფრთხილა, რომ მომხდარის შესახებ არავისთვის ეთქვა, წინააღმდეგ შემთხვევაში სხვა მის თანასაკნელებს და თითონ ცოცხალს არ გაუშვებდა. საქმეში არსებული სხვა მოწმეები ერთხმად აღნიშნავენ, რომ ციხეში დამკვიდრებული იყო ამ ტიპის რეჟიმი და მსგავსი ქმედება მოხელის მხრიდან არ იყო უცხო. ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ ფაქტზე, რომ ქართულ სამართალშემოქმედებაში მკვიდრდება ევროპული სასამართლო პრეცედენტების მოშველიებით დასაბუთება. ამ შემთხვევაშიც სასამართლო თავის

დასაბუთებაში იყენებს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიერ გამოტანილ გადაწყვეტილებებს, როგორებიცაა: Tanis and Others v. Turkey (no. 65899/01, ECHR 30/11/2005, ასევე, Keller v. Russia, no/, N 56, ECHR 09/02/2016, მტკიცებულებათა დასაბუთების ნაწილში უთითებს საქმეს Barbera, Messegue, Jabardo v. Spain, no10590/93, 06/12/1988, პუნქტი. განმარტავს, რომ მტკიცებულებათა შეფასება, მათ შორის მათი რელევანტურობის განსაზღვრა არის ეროვნული სასამართლოების პრეროგატივა. ევროპული სასამართლო მიიჩნევს, რომ შიდასახელმწიფოებრივი სასამართლო უკეთეს პოზიციაშია, ევროპულ სასამართლოსთან შედარებით, რათა შეაფასოს მტკიცებულება, დაადგინოს ფაქტები და განმარტოს შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა.

4.2. სამსახურეობრივი უფლებამოსილების გადამეტება და ზეგავლენით ვაჭრობა

ზეგავლენით ვაჭრობის შემადგენლობა სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 339¹ მუხლის თანახმად კრიმინალიზებულია ზეგავლენით ვაჭრობა.

მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ისჯება „იმ პირისათვის, რომელიც ამტკიცებს ან ადასტურებს, რომ მას შეუძლია არამართლზომიერი ზეგავლენის მოხდენა მოხელის ან მოხელესთან გათანაბრებული პირის მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე პირდაპირ ან არაპირდაპირ, მის ან სხვა პირის სასარგებლოდ ფულის, ფასიანი ქაღალდის, სხვა ქონების, ქონებრივი სარგებლის ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის დაპირება, შეთავაზება ან მინიჭება იმ პირის მიერ, რომელიც მოქმედებს საკუთარი ან სხვა პირის ინტერესებისათვის, მიუხედავად იმისა, განხორციელდა თუ არა ასეთი ზეგავლენა ან/და მღებულ იქნა თუ არა ამ ზეგავლენის სასურველი შედეგი⁸.“ ანუ, მუხლის პირველი ნაწილი სჯის იმ პირს, ვინც ზეგავლენით მოვაჭრეს უხდის თანხას ან სთავაზობს გარკვეულ სარგებელს ზეგავლენით ვაჭრობის სანაცვლოდ. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ 339¹ მუხლის 1-ლი ნაწილი ეხება ზეგავლენით აქტიურად ვაჭრობას.

ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, ისჯება „პირის მიერ, რომელიც ამტკიცებს ან ადასტურებს, რომ მას შეუძლია არამართლზომიერი ზეგავლენის მოხდენა მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე თავის ან სხვა პირის სასარგებლოდ იმ პირისაგან, რომელიც მოქმედებს საკუთარი ან სხვა პირის ინტერესებისათვის, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, ფულის, ფასიანი ქაღალდის, სხვა ქონების,

⁸ სისხლის სამართლის კოდექსი, 339¹ მუხლის 1-ლი ნაწილი

ქონებრივი სარგებლის ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობი მოთხოვნა ან მიღება, ასევე ასეთის თაობაზე დაპირების ან შეთავაზების მიღება, მიუხედავად იმისა, განხორციელდა თუ არა ასეთი ზეგავლენა ან/და მიღებულ იქნა თუ არა ზეგავლენით სასურველი შედეგი⁹.“ ანუ, მუხლის მეორე ნაწილი ეხება ზეგავლენით პასიურად ვაჭრობას, როცა ისჯება პირი, რომელიც ამტკიცებს რომ გააჩნია ზეგავლენა სახელმწიფო მოხელეზე ან მასთან გათანაბრებულ პირზე.

როგორც მუხლის დისპოზიციიდან ნათელი, საქმე გვაქვს სამმხრივ კორუფციულ გარიგებასთან:

- გვყავს დაინტერესებული პირი, რომელიც თანხას ან სხვა არამართლზომიერ უპირატესობას სთავაზობს ზეგავლენით მოვაჭრეს;
- გვყავს პირი, რომელიც ამტკიცებს, რომ შეუძლია ზეგავლენის მოხდენა სახელმწიფო მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის ქმედებაზე, ანუ ზეგავლენით მოვაჭრე;
- გვყავს თავად სახელმწიფო მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი, რომელზეც უნდა მოხდეს აღნიშნული ზეგავლენის გავრცელება და რომელმაც უნდა შეასრულოს დაინტერესებული პირის სურვილი¹⁰;

მიუხედავად იმისა, რომ დანაშაული აუცილებლად მოითხოვს სამი მოთამაშის არსებობას, ამ სამკუთხედის მესამე პირი, ანუ სახელმწიფო მოხელე, ვერ დაისჯება სისხლის სამართლის კოდექსის 339¹ მუხლით იმ შემთხვევაში, თუ იგი დათანხმდება საქმის შესრულებას. როგორც უკვე ერთხელ აღვნიშნეთ, აღნიშნული დანაშაულის სუბიექტები არიან კერძო პირები. ხოლო თუ სახელმწიფო მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი განიცდის ზეგავლენას, მაშინ საქმე გვექნება მისი მხრიდან არა ზეგავლენით ვაჭრობასთან, არამედ ქრთამის აღებასთან¹¹.

მას შემდეგ, რაც გავარკვეით დანაშაულის სუბიექტები, მნიშვნელოვანია ყურადღება გავამახვილოთ შემადგენლობის სხვა ნაწილებზეც. ზეგავლენით ვაჭრობის საგანია ფული, ფასიანი ქაღალადი, სხვა ქონება, ქონებრივი სარგებელი ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობა. ფულში, თავისთავად ცხადია, იგულისხმება როგორც საქართველოს, ასევე ნებისმიერი სხვა ქვეყნის ვალუტა, რომელიც არის ბრუნვაში. ფასიან ქაღალადად მიიჩნევა

⁹ სისხლის სამართლის კოდექსი, 339¹ მუხლის მე-2 ნაწილი

¹⁰ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 175

¹¹ იქვე, გვ. 176

სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, დადგენილი ფორმისა და რეკვიზიტების მქონე დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს უფლებას¹². სხვა ქონება შეიძლება იყო ნებისმიერი მატერიალური ფასეულობა, რომლის გაცვლაც შესაძლებელია და გააჩნია ღირებულება. ქონებრივი სარგებლის ცნებაში კი შედის უსასყიდლოდ ან შეუსაბამოდ დაბალ ფასში გარკვეული ქონების ან გაუმჯობესების მიღება. რაც შეეხება არამართლზომიერ უპირატესობას, ეს არის უპირატესობა, რომლის მოპოვების კანონიერი გზაც არსებობს, თუმცა მხარეები ვაჭრობის მეშვეობით ცდილობენ ამ უპირატესობის მოპოვებას¹³.

ზეგავლენით ვაჭრობის საგნის შემდეგ, უნდა გავარკვიოთ რას ნიშნავს უპირატესობა შეთავაზება, მოთხოვნა, დაპირება, მინიჭება და მიღება. უპირატესობის შეთავაზება გულისხმობს შემთხვევას, როდესაც პირი გამოთქვამს მზადყოფნას ზეგავლენით მოვაჭრეს მისცეს გარკვეული გასამრჯელო. თავის მხრივ, ზეგავლენით მოვაჭრისგან მსგავსი უპირატესობის მოთხოვნა გულისხმობს მისგან მზადყოფნის გამოთქმას იმასთან დაკავშირებით, რომ გაავრცელებს საკუთარ გავლენას სარგებლის სანაცვლოდ. უპირატესობის დაპირება გულისხმობს ისეთ შემთხვევას, როდესაც პირი იღებს ვალდებულებას გასამრჯელო გადაიხადოს შესრულებული სამუშაოს მიღების შემდეგ¹⁴. სარგებლის მინიჭება გულისხმობს თანხის ან უპირატესობის ფაქტობრივად გადაცემის ფაქტს, ხოლო სარგებლის მიღება შესრულების ფაქტობრივ მიღებას ზეგავლენით მოვაჭრის მხრიდან.

დანაშაულის დისპოზიციის დეტალურად განხილვის შემდეგ, მნიშვნელოვანია დავუბრუნდეთ მის შემადგენლობას. როგორც უკვე ავღნიშნეთ, დანაშაულის სუბიექტი არის ზეგავლენით მოვაჭრე და პირი, რომელსაც სურს მიიღოს გარკვეული სარგებელი. შესაბამისად, დანაშაულის სუბიექტია არა საჯარო მოხელე, არამედ კერძო პირი. შესაძლებელია ზეგავლენით ვაჭრობა ჩადენილი იყოს საჯარო მოხელის მიერაც, თუმცა იგი ამისთვის არ უნდა იყენებდეს საკუთარ სამსახურებრივ მდგომარეობას ან გავლენას. თუ პირის დაყოლიება ამათუიმ საქმეზე ხდება სამსახურებრივი უფლებამოსილების გამოყენებით, საქმე გვექნება ქრთამის აღებასთან. თუ საჯარო მოხელე სარგებლობს ჩვეულებრივი ურთიერთობით და ამ ურთიერთობის საფუძველზე ახდენს გავლენას სხვა პირზე, მაშინ ეს მიიჩნევა ზეგავლენით ვაჭრობად.

ზეგავლენით ვაჭრობა არის ფორმალური შემადგენლობის დანაშაული და დამთვრებულად ითვლება ზეგავლენით მოვაჭრესა და სარგებლის მამიებელ პირს შორის

---

¹² საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 189-ე მუხლი

¹³ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 158

¹⁴ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 162

შეთანხმებისთანავე. აღნიშნული დანაშაულისთვის არ აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა, რეალურად განხორციელდა თუ არა ზეგავლენა ან/და მიღებული იქნა თუ არა სასურველი შედეგი.

ზეგავლენით ვაჭრობის დამამბიბებელი და შემამსუბუქებელი გარემოებები

სისხლის სამართლის კოდექსის 339¹ მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, ზეგავლენით ვაჭრობა, ჩადენილი ორგანიზებული ჯგუფის მიერ, ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ოთხიდან შვიდ წლამდე. ორგანიზებული ჯგუფის დეფინიცია კი უნდა ვიპოვოთ, სისხლის სამართლის კოდექსის 27-ე მუხლის მე-3 ნაწილში. ორგანიზებული ჯგუფის მიერ ჩადენილი ზეგავლენით ვაჭრობის განსაკუთრებით მკაცრად დასჯას აქვს შესაბამისი საფუძვლები. თუ მსგავს დანაშაულს სჩადის სტრუქტურული ფორმირების მქონე, დროის განსაზღვრულ პერიოდში მოქმედი ჯგუფი, მაშინ აღნიშნულ დანაშაულს შეიძლება მიეცე სისტემატიური სახე. ეს კი საბოლოოდ გაანადგურებს სახელმწიფო ორგანოების ფუქციონირების წესსა და მოქალაქეების ნდობას სახელმწიფოს მიმართ.

რაც შეეხება ზეგავლენით ვაჭრობის შემამსუბუქებელ გარემოებას, მუხლის შენიშვნის თანახმად, პასუხისმგებლობისგან თავისუფლდება ზეგავლენით აქტიურად მოვაჭრე, თუ იგი ამის შესახებ ნებაყოფლობით განუცხადებს სისხლის სამართლის პროცესის მწარმოებელ ორგანოს. როგორც ვხედავთ, სახელმწიფო შანსს აძლევს პირს, რომელსაც გარკვეული სარგებელი მიიღოს, თუმცა ლიბერალურ პოლიტიკას არ აწარმოებს ზეგავლენით მოვაჭრის მიმართ. სისხლის სამართლის კერძო ნაწილის სახელმძღვანელოს ავტორების მოსაზრებით, ეს შეღავათი კორუფციული გარიგების ორივე მხარეზე უნდა გავრცელდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, შეიქმნება საფრთხე, ზეგავლენით ვაჭრობასთან პროვოკაციი ბრძოლისა¹⁵.

ზეგავლენით ვაჭრობის გამიჯვნა მექრთამეობისგან

სისხლს სამართლის კოდექსის 338-ე და 339-ე მუხლებში მოცემულია სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა ქრთამის აღებისა და მიცემისთვის. მექრთამეობა ორმხრივი კორუფციული გარიგებაა, სადაც საჯარო მოხელე ყოველგვარი შუამავლის გარეშე თავად იღებს სარგებელს კონკრეტული ქმედების განხორციელებისთვის. ქრთამის აღება შესაძლებელია სხვადასხვა მეთოდებით განხორციელდეს. შესაძლებელია სახელმწიფო მოხელემ განახორციელოს მის უფლებამოსილებაში შემავალი ქმედება, ან გამოიყენოს საკუთარი ავტორიტეტი და გავლენა შედეგის მისაღწევად. ქრთამის აღების დროს, სახელმწიფო მოხელემ ასევე შესაძლებელია მფარველობა გაუწიოს ქრთამის მიმცემს ან

¹⁵ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 178

დაფაროს მის მიერ დაშვებული შეცდომები¹⁶. ზეგავლენით ვაჭრობისგან ყველაზე ხშირად სწორედ მეორე ტიპის მექრთამეობის გამოიჯენაა რთული. ამ შემთხვევაშიც სახეზე გვყავს სამი მოქმედი პირი – ქრთამის მიმცემი, ქრთამის მიმღები, რომელიც საკუთარ ავტორიტეტსა და გავლენას იყენებს და პირი, რომელზეც ხდება გავლენის გავრცელება. ერთ შეხედვით, თითქოს ამ ორ დანაშაულს შორის არ არსებობს არანაირი განსხვავება. თუმცა ჩვენ ზეგავლენით ვაჭრობის სუბიექტებზე საუბრისას აღვნიშნეთ, რომ აღნიშნული დანაშაულის ჩადენა მხოლოდ კერძო პირებს შეუძლიათ. შესაბამისად, თუ პირი საკუთარ გავლენას ავრცელებს, როგორც საჯარო მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი, საქმე გვაქვს ქრთამის აღებასთან. ხოლო, თუ საჯარო მოხელე იყენებს საკუთარ ურთიერთობებს ზეგავლენის გასავრცელებლად, ამ შემთხვევაში იგი არის არა საჯარო მოხელე, არამედ ჩვეულებრივი კერძო პირი¹⁷.

შესაბამისად, პირველი მნიშვნელოვანი განსხვავება მექრთამეობასა და ზეგავლენით ვაჭრობას შორის გულისხმობს იმას, რომ 338-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის სუბიექტი მხოლოდ-დამხოლოდ სახელმწიფო მოხელე შეიძლება იყოს. ხოლო, 339¹ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის სუბიექტები მხოლოდდამხოლოდ კერძო პირები არიან, რომლებიც ამტკიცებენ ან ადასტურებენ, რომ მათ თავიანთი პროფესიული ან სოციალური მდგომარეობით შეუძლიათ გარკვეული ზეგავლენის მოხდენა სხვა პირის მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე.

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ქრთამის აღების დროს არ გვყავს შუამავალი. მაშინ, როცა ზეგავლენით ვაჭრობა ხდება მესამე პირის გამოყენება. ქრთამის ამღები პირდაპირ იღებს ან ითხოვს პრივილეგიებს, ხოლო ზეგავლენით მოვაჭრე იღებს პრივილეგიას იმისთვის, რომ თავად სხვაზე მოახდინოს გავლენა. მაშასადამე, ტიპური მექრთამეობა არის ორმხრივი გარიგება, ხოლო ზეგავლენით ვაჭრობა – სამხრივი.

განსხვავების გამოკვეთისას მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ზეგავლენით მოვაჭრე არ არის გადაწყვეტილების მიმღები პირი. იმ სარგებელზე, რომლის მიღებაც პირს სურს, ზეგავლენის მოხდენა მას მხოლოდ საკუთარი ურთიერთობებით შეუძლია. უშუალო გადაწყვეტილებას საკითხთან დაკავშირებით იღებს ზეგავლენის ობიექტი. მექრთამეობის დროს სწორედ ქრთამის ამღებია გადაწყვეტი ფიგურა, რომელსაც თავადვე შეუძლია შესთავაზოს ქრთამის მიმცემს მისი სასურველი შედეგი.

¹⁶ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 159

¹⁷ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 176

შესაბამისად, ძირითადი განსხვავება მექრთამეობასა და ზეგავლენით ვაჭრობას შორის გულისხმობს განსხვავებას დანაშაულის სუბიექტებში და ქმედებაში ჩართულ მხარეთა რაოდენობაში.

ვინაიდან აღნიშნული მუხლის შესახებ კომენტარი „განმარტება არის ძალიან მცირე, მოძიებული ინფორმაციის გარდა, კიდევ მაგალითისთვის მოვიყვანოთ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება. საქმის ნომერი 2კ-756აპ.-08.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ შემდეგი შემადგენლობით: ი. ტყემელაშვილი (თავმჯდომარე), მ. ოშხარელი, პ. სილაგაძე ზეპირი მოსმენის გარეშე განიხილა მსჯავრდებულ ს. ლ-ის საკასაციო საჩივარი თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2008 წლის 31 მარტის განაჩენზე. გორის რაიონული სასამართლოს 2008 წლის 22 იანვრის განაჩენით ს. ლ-ი, – ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით, მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით, 339¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილით ¹⁸იმაში, რომ ჩაიდინა თაღლითობა, ე.ი. მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით სხვისი ნივთის დაუფლება მოტყუებით, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია, ჩადენილი არაერთგზის;

ასევე – **ზეგავლენით ვაჭრობა** პირის მიერ, რომელიც ამტკიცებს, რომ მას შეუძლია მართლზომიერი ზეგავლენის მოხდენა მოხელის მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე სხვა პირის სასარგებლოდ იმ პირისაგან, რომელიც მოქმედებს სხვა პირის ინტერესებისათვის, პირდაპირ ფულის და სხვა არამართლზომიერი უპირატესობის მოთხოვნა, მიუხედავად იმისა, განხორციელდა თუ არა ასეთი გავლენა. განვიხილოთ ეს საქმე ზეგავლენით ვაჭრობის ნაწილში. ამ ნაწილში მისი ქმედება გამოიხატა იმაში, რომ დაარწმუნა ვინმე თ.თ, რომ თავისი სამსახურებრივი მდგომარეობით, გამომ-ძიებელთან მეგობრული ურთიერთობით შეეძლო მასზე გავლენის მოხდენა და გამომძიებელი თავის წარმოებაში არსებულ განცხადებაზე რეაგირებას არ მოახდენდა და არამართლზომიერი უპირატესობის მიღების სანაცვლოდ დაუბრუნებდა განცხადებას, რასაც მის წინაშე გაანადგურებდა.

ს. ლ-ი ჩატარებული ოპერატიულ-სამძებრო მოქმედებების შედეგად დაუყოვნებლივ ამხილეს და პირადი ჩხრეკისას მისგან ამოიღეს თ. თ-საგან მოტყუებით მიღებული 2500 აშშ დოლარის ნაწილი – 2300 აშშ დოლარი.¹⁹

ასევე გახმაურებული საქმე იყო მოსამართლის, პროკურორისა და ადვოკატის

¹⁸საქართველოს სსკ-ის 180-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი, მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი, 339¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

¹⁹საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება. ქ. თბილისი 8 იანვარი, 2009 წელი. საქმის ნომერი 2კ-756აპ.-08.

დაკავება. ფართო ანტიკორუფციული ღონისძიების ფარგლებში, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს გენერალური ინსპექციის თანამშრომლებმა ქრთამის ადების ფაქტზე ექვმიტანილად დააკავეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მოსამართლე დიმიტრი მჭედლიშვილი.

გამოძიებით დადგენილია, რომ მოსამართლე დიმიტრი მჭედლიშვილმა მის განხილვაში არსებულ საქმეზე დახმარების სანაცვლოდ, 2010 წლის 28 მაისს ქრთამის სახით აიღო 5000 ლარი.

ასევე ქრთამის ადების ფაქტზე დაკავებულია შიდა ქართლისა და მცხეთა-მთიანეთის საოლქო პროკურატურის განყოფილების პროკურორი ლევან ბოჭორიშვილი. მან თავისი საპროცესო ხელმძღვანელობის ქვეშ არსებულ საქმეზე სასურველი პირობებით საპროცესო შეთანხმების გაფორმებაში დახმარების სანაცვლოდ, ქრთამის სახით აიღო 1000 ლარი; ასევე მისი საპროცესო ხელმძღვანელობის ქვეშ არსებულ მეორე საქმეზე სასურველი პირობებით საპროცესო შეთანხმების გაფორმებაში დახმარების სანაცვლოდ, ლევან ბოჭორიშვილმა ქრთამის სახით აიღო 1500 ლარი. ასევე დაკავებულია ადვოკატი ნანა თხელიძე. ცალკეულ სისხლის სამართლის საქმეებზე ბრალდებულების დამცველს ნანა თხელიძე შეპირდა ნაცნობი პროკურორების მეშვეობით ხსენებულ პირებთან სასურველი პირობებით საპროცესო შეთანხმების გაფორმებაში დახმარებას, რაშიც მოითხოვა და მიიღო ფულადი თანხა 6500 ლარის ოდენობით, კერძოდ: გ.შუბითიძის საქმეზე - 2010 წლის 24 მარტს 4000 ლარი, ბ.წერეთლის საქმეზე - 2010 წლის 10 აპრილს 1500 ლარი და დ.მუსერიძის საქმეზე - 2010 წლის 17 მაისს 1000 ლარი.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მოსამართლე დიმიტრი მჭედლიშვილი და შიდა ქართლისა და მცხეთა-მთიანეთის საოლქო პროკურატურის განყოფილების პროკურორი ლევან ბოჭორიშვილი დაკავებული არიან საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 338-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებით.

ადვოკატი ნანა თხელიძე დაკავებულია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 339-ე მუხლის მეორე ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულისთვის - ზეგავლენით ვაჭრობა.²⁰

---

²⁰საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს ვებ-გვერდის მეშვეობით მოძიებული ინფორმაცია აღნიშნულ საქმეზე.თარიღი: 31 მაისი 2010

4.3. სამსახურეობრივი უფლებამოსილების გადამეტება და ქრთამის აღება

კორუფცია და მექრთამეობა არსებობდა ყველა დროსა და ყველა საზოგადოებაში, თუმცა გარკვეულწილად განსხვავებულია მისი გამოვლენის ფორმები. ამას ადასტურებს უახლესი საერთაშორისო შედარებითი გამოკვლევებიც. შედარების თვალსაზრისით, წესისამებრ, ძლიერია კორუფცია აფრიკის, ცენტრალური და სამხრეთ ამერიკის ბევრ სახელმწიფოში. საყურადღებოა კორუფცია ასევე ყოფილ საბჭოთა კავშირში, რუსეთსა და ჩინეთში.

განსაკუთრებით საზიანო ეფექტი აქვს კორუფციას, უპირველეს ყოვლისა, ყოფილ საბჭოთა სახელმწიფოებში, რომლებიც ეკონომიკურად ძლიერ დასუსტებული არიან და სადაც კორუფციული ძალაუფლების გამო, ფინანსური მხარდაჭერა და შესაბამისად, ქვეყანაში მიღწეული ეკონომიკური მოგება უმეტესწილად არასწორად წარიმართება. ეს ხელს უშლის ქვეყნის შემდგომ ეკონომიკურ განვითარებას. სულ რამდენიმე წლის წინ საქართველო წარმოადგენდა ერთერთ კორუმპირებულ ყოფილ საბჭოთა სახელმწიფოს. ბოლო წლებში ნათელი გახდა, რომ დასავლეთის ქვეყნების (უპირველეს ყოვლისა, აშშ-სა და ევრო კავშირის) გავლენითა და მხარდაჭერით, კორუფცია საქართველოში მნიშვნელოვნად შემცირდა, თუმცა მისი დონე საკმაოდ მაღალი რჩება.

ქვემოთ მოცემულია ქვეყნის განვითარების მოკლე მიმოხილვა საერთაშორისო მონაცემებზე დაყრდნობით, რაც გვიჩვენებს, რომ კორუფცია შეიძლება შემცირდეს საკმაოდ ხანმოკლე დროში შესაბამისი ღონისძიებების გატარებით.

საქართველო, თავისი უახლესი ისტორიის განმავლობაში, მსოფლიოს ერთ-ერთ ყველაზე კორუფციულ ქვეყნად ითვლებოდა და სხვადასხვა კომპეტენტური ორგანიზაციების შეფასებებში სავალალო მაჩვენებლებით გამოირჩეოდა. უკანასკნელი წლებში ქვეყანაში მთელი რიგი ღონისძიებები განხორციელდა კორუფციასთან ბრძოლის კუთხით, რაც აისახება კიდევ სხვადასხვა საერთაშორისო და საზოგადოებრივი ორგანიზაციის შეფასებებში. მიუხედავად ამ პოზიტიური ცვლილე-ბებისა, კორუფციის პრობლემა საქართველოში კვლავაც აქტუალურია. გატარებული რეფორმების მიუხედავად, ქვეყანა კორუფციისაგან თავისუფალი საჯარო სექტორისა და კანონის უზენაესობისაგან ჯერ კიდევ შორს არის. კორუფციასთან ბრძოლის შეუქცევადობა ქვეყნის განვითარებისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი პროცესია. ამდენად, მიგვაჩნია, რომ აუცილებელია ხელისუფლების მიერ აღებული ვალდე-ბულებების კონტროლი და ამ სფეროში საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებთან მიახლოების შეფასება.

სისხლს სამართლის კოდექსის 338-ე და 339-ე მუხლებში მოცემულია სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა ქრთამის აღებისა და მიცემისთვის. მექრთამეობა

ორმხრივი კორუფციული გარიგებაა, სადაც საჯარო მოხელე ყოველგვარი შუამავლის გარეშე თავად იღებს სარგებელს კონკრეტული ქმედების განხორციელებებისთვის. ქრთამის აღება შესაძლებელია სხვადასხვა მეთოდებით განხორციელდეს. შესაძლებელია სახელმწიფო მოხელემ განახორციელოს მის უფლებამოსილებაში შემავალი ქმედება, ან გამოიყენოს საკუთარი ავტორიტეტი და გავლენა შედეგის მისაღწევად. ქრთამის აღების დროს, სახელმწიფო მოხელემ ასევე შესაძლებელია მფარველობა გაუწიოს ქრთამის მიმცემს ან დაფაროს მის მიერ დაშვებული შეცდომები.²¹ ზეგავლენით ვაჭრობისგან ყველაზე ხშირად სწორედ მეორე ტიპის მექრთამეობის გამოიყენება რთული. ამ შემთხვევაშიც სახეზე გვყავს სამი მოქმედი პირი – ქრთამის მიმცემი, ქრთამის მიმღები, რომელიც საკუთარ ავტორიტეტსა და გავლენას იყენებს და პირი, რომელზეც ხდება გავლენის გავრცელება. ერთ შეხედვით, თითქოს ამ ორ დანაშაულს შორის არ არსებობს არანაირი განსხვავება. თუმცა ჩვენ ზეგავლენით ვაჭრობის სუბიექტებზე საუბრისას აღვნიშნეთ, რომ აღნიშნული დანაშაულის ჩადენა მხოლოდ კერძო პირებს შეუძლიათ. შესაბამისად, თუ პირი საკუთარ გავლენას ავრცელებს, როგორც საჯარო მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი, საქმე გვაქვს ქრთამის აღებასთან. ხოლო, თუ საჯარო მოხელე იყენებს საკუთარ ურთიერთობებს ზეგავლენის გასავრცელებლად, ამ შემთხვევაში იგი არის არა საჯარო მოხელე, არამედ ჩვეულებრივი კერძო პირი.²²

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი 2006 წლის 25 ივლისის ცვლილებამდე თავისი არსით მხოლოდ აქტიურ მექრთამეობას განიხილავდა სისხლისსამართლებრივ დანაშაულად. რაც შეეხება პასიურ მექრთამეობას, აღნიშნული სისხლის სამართლის კოდექსით დასჯად ქმედებად პირდაპირ არ იყო გათვალისწინებული, შესაძლებელი იყო მხოლოდ მისი მოაზრება სსიკ-ს მე-19 მუხლით განსაზღვრული „დანაშაულის მცდელობის“ ქვეშ. ამრიგად, პასიური მექრთამეობა სისხლის სამართლის კოდექსით პირდაპირ არ იყო განსაზღვრული როგორც დასჯადი ქმედება.

2006 წლის 25 ივლისის ცვლილებებით შეიცვალა მექრთამეობასთან დაკავშირებული მუხლები და სისხლის სამართლის კოდექსის დებულებები შესაბამისობაში მოვიდა საერთაშორისო სტანდარტებთან, დანაშაულად იქნა მიჩნეული როგორც აქტიური, ისე პასიური მექრთამეობა. აღნიშნული ცვლილებების შემდეგ სისხლის სამართლის კოდექსის 338-ე და 339-ე მუხლები შემდეგი სახით ჩამოყალიბდა: „მუხლი 338. ქრთამის აღება 1. მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ პირდაპირ ან არაპირდაპირ, ფულის,

²¹ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 159

²² სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 176

ფასიანი ქაღალდის, სხვა ქონების, ქონებრივი სარგებლის ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღება ან მოთხოვნა, ასევე ასეთის თაობაზე შეთავაზების ან დაპირების მიღება თავის ან სხვა პირის სასარგებლოდ, რათა ამ მოხელემ, ან მასთან გათანაბრებულმა პირმა, თანამდებობრივი უფლება-მოვალეობის შესრულებისას ქრთამის მიმცემის ან სხვა პირის სასარგებლოდ განახორციელოს რაიმე ქმედება, ან თავი შეიკავოს რაიმე ქმედების განხორციელებისაგან, ან გამოიყენოს თავისი თანამდებობრივი ავტორიტეტი ანალოგიური მიზნის მისაღწევად, აგრეთვე განახორციელოს სამსახურებრივი მფარველობა“.

აღნიშნული ქმედების ჩადენისთვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის ზომა გაიზარდა მინიმუმ 5 წლით თავისუფლების აღკვეთიდან ვადით 6-იდან 9 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით. „მუხლი 339. ქრთამის მიცემა 1. მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ პირდაპირ ან არაპირდაპირ, ფულის, ფასიანი ქაღალდის, სხვა ქონების, ქონებრივი სარგებლის ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის დაპირება, შეთავაზება ან მინიჭება მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის ან სხვა პირის სასარგებლოდ, რათა ამ მოხელემ ან მასთან გათანაბრებულმა პირმა თანამდებობრივი უფლება-მოვალეობების შესრულებისას ქრთამის მიმცემის ან სხვა პირის სასარგებლოდ განახორციელოს რაიმე ქმედება, ან თავი შეიკავოს რაიმე ქმედების განხორციელებისაგან, ან გამოიყენოს თავისი თანამდებობრივი ავტორიტეტი ანალოგიური მიზნის მისაღწევად, აგრეთვე განახორციელოს სამსახურებრივი მფარველობა“.

გაიზარდა პასუხისმგებლობის ზომა ასევე ქრთამის მიცემის დანაშაულისათვის თავისუფლების აღკვეთის 2-წლიანი ვადიდან – 3-წლიან ვადამდე აქტიური და პასიური მექრთამეობის გათვალისწინებასთან ერთად, სისხლის სამართლის კოდექსს დაემატა „ზეგავლენით ვაჭრობის“ ცნება.

გაეროს „კორუფციის წინააღმდეგ კონვენცია“ ითვალისწინებს „კორუფციული ზეგავლენის“ წინააღმდეგ ბრძოლის აუცილებლობას. კონვენციის მე-18 მუხლით დადგენილია, რომ მონაწილე სახელმწიფოების მიერ სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში ცალკე მუხლად დაწესდეს პასუხისმგებლობა ანგარების მიზნით თანამდებობის პირის ან მასთან გათანაბრებული სხვა პირის მიერ ზეგავლენის ბოროტად გამოყენებისათვის, ანუ კორუფციული ზეგავლენისათვის.

აღნიშნული მუხლის შესაბამისად, აუცილებელია განზრახ დანაშაულად გამოცხადდეს ქმედება, რომელიც გამოვლინდება საჯარო თანამდებობის პირისათვის პირადად ან შუამავლის მეშვეობით დაპირების მიცემაში, შეთავაზებასა ან გადაცემაში რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღების მიზნით.

კორუფციული ზეგავლენა, როგორც აღვნიშნეთ, 2006 წლის 25 ივლისის

საკანონმდებლო ცვლილებებით მიჩნეული იქნა სისხლის სამართლის დანაშაულად. სისხლის სამართლის კოდექსს დაემატა 339¹ მუხლი „ზეგავლენით ვაჭრობა“, რომელიც ითვალისწინებს შემდეგს: „საკუთარი ან სხვა პირის ინტერესებისათვის, პირდაპირ ან არაპირდაპირ, ფულის, ფასიანი ქაღალდის, სხვა ქონების, ქონებრივი სარგებლის ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის დაპირება, შეთავაზება ან მინიჭება იმ პირისათვის, რომელიც ამტკიცებს ან ადასტურებს, რომ მას შეუძლია არამართლზომიერი ზეგავლენის მოხდენა მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ გადაწყვეტილების მიღებაზე, მიუხედავად იმისა, განხორციელდა თუ არა ასეთი ზეგავლენის ან/და მიღებულ იქნა თუ არა ამ ზეგავლენის სასურველი შედეგი, ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ორ წლამდე ან თავისუფლების შეზღუდვით იმავე ვადით ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორ წლამდე.“

მაღალი თანამდებობის პირების სისხლისსამართლებრივი დევნა საჭიროებს გამბედაობას საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლების მხრიდან. უპირველეს ყოვლისა, სახელმწიფომ უნდა გამოიჩინოს დიდი გამბედაობა, ჩაატაროს გამოძიება საკუთარი აპარატის მიმართ. ასეთი გამბედაობის გარეშე ვერანაირი სამართალდამცავი ორგანოების ერთობლიობა ვერ შეძლებს წარმატებით გამოიძიოს მსგავსი დანაშაულებრივი საქმიანობა.

სამართალდამცავ ორგანოებს უნდა ჰქონდეს საკმარისი უფლებამოსილება, რათა მოითხოვონ საჭირო მტკიცებულებები, იქნება ეს დოკუმენტები თუ მოწმეთა ჩვენებები. მაგრამ უმთავრესი მაინც იმ პროკურორების დამოუკიდებლობაა აღმასრულებელი ხელისუფლებისაგან, რომლებიც იძიებენ საქმეს, მათი შესაძლებლობა მიიღონ დამოუკიდებელი გადაწყვეტილება და არ ემინოდეთ ხელისუფლების არჩევითი წარმომადგენლების შურისძიების ან მათ საქმიანობაში ჩარევისა. ამ პირობებიდან რომელიმეს არარსებობის შემთხვევაში ძალზედ რთულია და პრაქტიკულად შეუძლებელია მაღალი თანამდებობის პირების სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა.

ცნება თანამდებობის პირების კორუფცია მოიცავს მთელ რიგ კანონსაწინააღმდეგო ქმედებებს, კერძოდ:

მექრთამეობა _ თანამდებობის პირის მიერ რაიმე თანამდებობრივი მოქმედებების სანაცვლოდ ფულის, ძვირფასეულობების და ა.შ. აღება.

გამომალვა _ თანამდებობის პირის მიერ რაიმე თანამდებობრივი მოქმედებების სანაცვლოდ ფულის, ძვირფასეულობის და ა.შ. მოთხოვნა.

ინტერესთა კონფლიქტს _ სახელმწიფო უწყებისათვის ცრუ განცხადებების მიწოდება

• კორუფციული ქმედების ჩადენის ხასიათიდან გამომდინარე შეიძლება ჩაითვალოს შეთქმულება და საფოსტო გზავნილებისა და კავშირგაბმულობის სისტემების გამოყენებით თაღლითობის შესახებ კანონის დარღვევა და სხვ.

სისხლის სამართლის საქმეები თანამდებობის პირების კორუფციულ საქმიანობაზე გამომძიებლებისა და პროკურორებისათვის დაკავშირებულია განსაკუთრებულ სირთულეებთან. თვით დანაშაულებები ხელისუფლებისა და ფართო უფლებამოსილების მქონე პირების მიერ ხშირად ჩადენილია ფარულად.

ეს ადამიანები არ ჰგვანან დამნაშავეებს. მათ, როგორც წესი, უკავიათ მაღალი თანამდებობები და, აქედან გამომდინარე, სარგებლობენ ხელქვეითების პატივისცემითა ან უსიტყვო მოწონებით. თუ დამნაშავეებს უკავიათ განსაკუთრებით მაღალი მდგომარეობა სახელმწიფო სტრუქტურაში, მათი საქმიანობის გამოძიებასთან დაკავშირებული პრობლემები კიდევ უფრო რთულდება. ასეთ დამნაშავეებს ურთიერთობა აქვთ პოლიტიკურ და ფინანსურ ელიტასთან და დაკავებული მაღალი თანამდებობა საშუალებას აძლევთ ისარგებლონ ნდობით.

ამგვარი გარემოებების არსებობისას როგორ უნდა გაიგოს გამომძიებელმა დანაშაულის ჩადენის თაობაზე და როგორ უნდა გამოიძიოს უფრო ეფექტიანად? ამგვარ საქმეებზე მომუშავე გამომძიებლები და პროკურორები უნდა მოქმედებდნენ ძალზედ გონივრულად და ფრთხილად. ხშირად, კორუფციულ საქმიანობაზე ინფორმაციას აწვდიან ინფორმატორების ან ის პირები, გადაწყვიტეს ითანამშრომლოს გამოძიებასთან. იქიდან გამომდინარე, რომ გამოძიების ობიექტი წარმოადგენს თვალსაჩინო ფიგურას, გამომძიებელმა უნდა გაამყაროს ინფორმატორის ან სხვა პირის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია დამოუკიდებლად მოპოვებული მტკიცებულებებით. გამომძიებელი შეიძლება აღმოჩნდეს კიდევ ერთი დაბრკოლების წინაშე: მოწმეთა გასაგები მიზეზებით გამოწვეული უარი გავლენიანი პირების – მათი უფროსებისა და ხელმძღვანელების წინააღმდეგ ჩვენების მიცემაზე.

გამომძიებლის მიერ უკანონო ქმედებებზე მტკიცებულებათა შეგროვების პროცესში გამოყენებული მეთოდები ხშირად განპირობებულია დროის ფაქტორით, კერძოდ იმით, თუ რა დროს მიიღო გამომძიებელმა დანაშაულის თაობაზე ინფორმაცია. ორდერის მიცემის საკითხზე განიხილება ნეიტრალური და მიუკერძოებელი მოსამართლის მიერ. ამ ტიპის საქმეები ძირითადად აგებულია მოწმეთა ჩვენებებსა და აუცილებელი ფინანსური და კომერციული დოკუმენტების მიღებაზე. დანაშაულის ფარული ხასიათიდან გამომდინარე ხშირ შემთხვევებში ხელიდან ხელში გადადის ნაღდი ფული, ამიტომ ძალიან ძნელია და უმეტეს შემთხვევაში შეუძლებელიც კი, მათი მოძრაობისათვის თვალყურის დევნება.

თანამდებობის პირთა კორუფციული საქმიანობის გამოძიების პოტენციური სირთულეებისა და თავისებურებების გათვალისწინებით გამომძიებელი და პროკურორი ხშირად შეიმუშავებენ გამოძიების ტაქტიკასა და მეთოდურ კომპლექსს. როგორც კი გამომძიებელი იღებს ინფორმაციას შესაძლო დანაშაულებრივ საქმიანობაზე, ის ხვდება პროკურორს, რათა იმსჯელონ საქმეზე, დაადგინონ, რა ტიპის დანაშაული იყო ჩადენილი ან რა დანაშაულს სჩადიან, გადაწყვიტონ, რა მტკიცებულებები არის საჭირო და მოილაპარაკონ მტკიცებულებათა მოსაპოვებლად განსაკუთრებულად კონსპირაციული და ფარული (ლეგენდირებული) და საიდუმლო ოპერაციების გამოყენების მიზანშეწონილობაზე. ამგვარი ერთობლივი სამუშაოს ფარგლებში პროკურორს შეუძლია კონსულტაცია გაუწიოს გამომძიებელს სამართლებრივ საკითხებზე, რომლებიც შესაძლებელია წამოიჭრას გამოძიებისას რომელიმე საგამომძიებო მოქმედების პროცესში. თუ ინფორმაციის მიღების მომენტისათვის დანაშაულებრივი ქმედება გრძელდება, გამომძიებლებს და პროკურორებს შეუძლიათ გამოიყენონ მნიშვნელოვანი ხერხები ამა თუ იმ თანამდებობის პირის წინააღმდეგ ინკრიმინირებული და სანდო მტკიცებულებების მოსაპოვებლად. ერთ-ერთ ასეთ ხერხს წარმოადგენს საიდუმლო და ფარული გამოძიება. მეორე ხერხია გარიგება (შეთანხმება) დანაშაულის აღიარებაზე. ეს არის მეთოდი, რომელიც შესაძლებლობას აძლევს პროკურორებს, დადონ გარიგება დანაშაულის აღიარებაზე დანაშაულებრივი შეთქმულების ნაკლებად ბრალეულ თანამონაწილეებთან და თანამშრომლობის სანაცვლოდ მოუხსნან მათ ბრალდების რიგი პუნქტები ან შეუმცირონ სასჯელის ვადები.

თანამშრომლობაში იგულისხმება სამართალდამცავი ორგანოების კონტროლის ქვეშ ლეგენდირებულ ოპერაციებში მონაწილეობა, მნიშვნელოვანი ინფორმაციისა და დოკუმენტების წარმოდგენა, რომლებიც აქვთ გარიგების მონაწილეებს და სასამართლოში ჩვენების მიცემა.

ქვემოთ მოცემულია სამართალდამცავი მეთოდების ანალიზი მაღალი თანამდებობის პირთა კორუფციული საქმეების გამოძიების კონტექსტში.

მოქმედი საპროცესო კანონმდებლობით, გათვალისწინებულია თანამდებობის პირთა ის წრე, რომელთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყება მარტივად არ ხდება და იგი გარკვეულ წინაპირობებზეა დამოკიდებული (სსსკ-ის მუხ. 167). ეს პირები სარგებლობენ იმუნიტეტით. იმუნიტეტი (იმმუნიტას (იმმუნიტატის) ნიშნავს ვალდებულებებისაგან განთავისუფლებას, შეღავათს) სამართლის სუბიექტების განსაზღვრულ წრეზე სამართლებრივი ნორმების გაუვრცელებლობის აღმნიშვნელი საერთო სამართლებრივი ტერმინია.

იურიდიულ ლიტერატურაში არსებული მოსაზრების თანახმად, ტერმინები –

„იმუნიტეტი“ და „პრივილეგია“ სინონიმებია. იმუნიტეტი ფაქტობრივად პრივილეგიაა. იგი მაღალი სტანდარტით უზრუნველყოფს კანონმდებლობით განსაზღვრული თანამდებობის პირების პირად ხელშეუხებლობას. ასეთი სტანდარტის დაწესება აუცილებელია იმიტომ, რომ ჩვეულებრივ მოხელესთან ან მოქალაქესთან შედარებით, არსებობს საფრთხე მაღალი თანამდებობის პირთა პირადი ხელშეუხებლობის დარღვევისა²³.

კანონმდებლობით განსაზღვრული ცალკეული თანამდებობის პირების მიმართ განსაკუთრებული პროცედურებით სისხლის-სამართლებრივი დევნის დაწყება და განხორციელება განპირობებულია იმით, რომ ეს პირები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ სახელმწიფო და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში და აუცილებელია მათ შეუნარჩუნდეთ დამოუკიდებლობის მაღალი ხარისხი, დაცულ იქნეს მათი მორალური და სხვა ღირებულებები²⁴.

იურიდიულ ლიტერატურაში გამოყოფენ იმუნიტეტის შემდეგ სახეებს: დიპლომატიური იმუნიტეტი, მაღალი სახელმწიფო თანამდებობის პირთა იმუნიტეტი, სადეპუტატო იმუნიტეტი, სამართალ-დამცავი ორგანოს თანამშრომელთა იმუნიტეტი.

მოქმედი საპროცესო კანონმდებლობა განსაზღვრავს სუბიექტთა წრეს, რომელთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყება მოითხოვს შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოების ან თანამდებობის პირთა თანხმობას. კერძოდ, საქართველოს სახალხო დამცველის, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის, გენერალური აუდიტორის, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს წევრის ბრალდებისათვის საჭიროა საქართველოს პარლამენტის თანხმობა. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს წევრის ბრალდებისათვის აუცილებელია საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო-ლოს პლენუმის თანხმობა; საქართველოს სხვა საერთო სასამართლო-ლოს მოსამართლის ბრალდებისათვის კი საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის თანხმობა. თუმცა ზემოხსენებული თანამდებობის პირების დაკავება შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, როდესაც მათ წაასწრებენ დანაშაულის ჩადენის ფაქტზე ან ჩადენისთანავე. სხვა შემთხვევებში მათ მიმართ სისხლის-სამართლებრივი დევნის დაწყება – ეს იქნება დაკავებით, თუ პირის ბრალდებით შეუძლებელია ზემოხსენებული შესაბამისი თანხმობის გამოთხოვის გარეშე (სსსკ-ის მუხ. 169-ე, 173-ე). აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 2014 წლის 04 აპრილს მოქმედი საპროცესო კოდექსის 167-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტში და 169-ე მუხლის მე-7 ნაწილში შესული ცვლილების თანახმად, საქართველოს პარლამენტის წევრის ბრალდებისათვის

---

²³ Галиуллин Ш.Р., Судебный контроль за законностью и обоснованностью уголовного преследования, реализуемого в отношении специальных субъектов уголовного судопроизводства России., Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2008 гз. 24.

²⁴ იქვე 25-26

საჭირო აღარ არის პარლამენტის თანხმობა. თუმცა მისი დაკავება არ შეიძლება, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ამ უკანასკნელს წაასწრებენ დანაშაულის ჩადენისას ან ჩადენისთანავე, რაც დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს პარლამენტს. თუ პარლამენტი არ მისცემს თანხმობას, დაკავებული პარლამენტის წევრი დაუყოვნებლივ უნდა განთავისუფლდეს (კონსტიტუციის მუხ. 52-ე). მაშასადამე, პარლამენტის წევრის ბრალდებულად ცნობისათვის, ანუ ამ გზით მის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დასაწყებად საჭირო არ არის პარლამენტიდან თანხმობის გამოთხოვა, ხოლო დაკავებით სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების დროს ასეთი თანხმობა აუცილებელია. მოცემული კონკრეტული საკითხისადმი კანონმდებლის ასეთი მიდგომა სრულიად გაუგებარია. პარლამენტის წევრი არის ის თანამდებობის პირი, რომელიც მსგავსად სხვა ზემოთ ჩამოთვლილი თანამდებობის პირებისა შეიძლება გახდეს უკანონო ზემოქმედების მსხვერპლი.

ამდენად, მის მიმართ სისხლის-სამართლებრივი დევნის დაწყების გზების გამარტივება მიზანშეუწონელია. რაც შეეხება საქართველოს პრეზიდენტს და დიპლომატიური იმუნიტეტის მქონე პირს, მათ მიმართ სისხლის-სამართლებრივი დევნის დაწყების განსაკუთრებული წესები არსებობს. ზემოთ დასახელებული სახელმწიფო თანამდებობის პირებისაგან განსხვავებით, არ შეიძლება პრეზიდენტისა და დიპლომატიური იმუნიტეტის მქონე პირის დაკავება დანაშაულის ჩადენისას ან ჩადენისთანავე. (სსსკ-ის 173-ე მუხ.). მათი ბრალდებისათვის საჭირო წინაპირობები გათვალისწინებულია საქართველოს კონსტიტუციასა და სხვა ნორმატიული აქტებში. აქედან საყურადღებოა პრეზიდენტის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დასაწყებად საჭირო წინაპირობა²⁵.

მაშასადამე, იმუნიტეტის მიზანი არის საჯარო სამართლებრივი უფლებამოსილებით აღჭურვილი თანამდებობის პირის ხელშეუხებ-ლობის უზრუნველყოფა, რაც გამოიხატება მის მიმართ დაწყებული ან დასაწყები სისხლის სამართალწარმოების პროცედურების გართულებაში, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ამ პირის უსაფუძვ-ლო სისხლისსამართლებრივი დევნა. ამასთან, ასეთი ხელშეუხებლობა არ უნდა იქნეს ბოროტად გამოყენებული²⁶. ანუ ამ დროს დაცული უნდა იყოს პროპორციულობის პრინციპი, ბალანსი კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის. თანამდებობის პირის იმუნიტეტის ფარგლები უნდა განისაზღვროს იმ ზომით, რა დოზითად ეს საჭიროა მისი ხელშეუხებ-ლობის დასაცავად, მაგრამ ამის განსაზღვრა უნდა მოხდეს ისე, რომ ზიანი არ მიადგეს საჯარო ინტერესს²⁷.

გარდა ამისა, პროპორციულობის პრინციპში მოიაზრება არა მხოლოდ იმუნიტეტის ფარგლების განსაზღვრა, არამედ იმუნიტეტის აუცილებლობა (საჭიროება), კანონიერება და

²⁵ Галиуллин Ш.Р., დასახ. ნაშრ. 46-47.

²⁶ იქვე

²⁷ იქვე, 47-49.

ხანგრძლივობა (ვადა). ამ კუთხით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი და საყურადღებოა შემთხვევა, როდესაც საქართველოს პარლამენტმა, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარემ თანხმობა არ მისცეს შესაბამისად, საქართველოს სახალხო დამცველის, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის, გენერალური აუდიტორის, მოსამართლის მიმართ სისხლისსამართ-ლებრივი დევნის დასაწყებად იმ ვადით, რა ვადაშიც პირს იცავს იმუნიტეტი. მოქმედი საპროცესო კანონმდებ-ლობის თანახმად, ასეთ ვითარებაში არ უნდა დაიწყოს სისხლის-სამართლებრივი დევნა (მოქმედი სსსკ-ის 167-ე მუხ. მე-2 ნაწ.) კანონმდებლის ეს მოთხოვნა სრულიად გასაგებია, მაგრამ საინტერესოა, ბრალდების მხარემ უნდა გააგრძელოს თუ არა გამოძიება – მტკიცებულებების შეგროვება თანამდებობის პირის დანაშაულებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით? ამ კითხვაზე პასუხი დადებითია. მტკიცებულებათა შეგროვების პროცესი აუცილებლად უნდა გაგრძელდეს და გამოძიების დასრულების შემდეგ, ბრალდების მხარე დაელოდოს იმ ვადის გასვლას, რა ვადაშიც პირს იცავს იმუნიტეტი. მაგრამ აქვე იზადება შემდეგი შინაარსის სხვა კითხვები: ზემოაღნიშნული საფუძვლებით სისხლისსამართ-ლებრივი დევნის არდაწყების შემთხვევაში აქვს თუ არა პირს, რომლის მიმართაც სისხლისსამართლებრივი დევნა არ დაიწყო, საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი წესით გამოძიების ჩატარებისა და მტკიცებულებების შეგროვების უფლება? დასახელებული საფუძვლებით თანამდებობის პირთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის არდაწყება და ამავდროულად ბრალდების მხარის მიერ შესაძლო დანაშაულზე გამოძიების გაგრძელება ხომ არ ზღუდავს და ეწინააღმდეგება მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპს? მოქმედი სსსკ-ის მე-9 მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, სისხლისსამართ-ლებრივი დევნის დაწყებისთანავე სისხლის სამართლის პროცესი ხორციელდება მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის საფუძველზე.

მაშასადამე, სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებისას სისხლის სამართლის პროცესში ჩნდება დაცვის მხარე, რომელიც ბრალდების მხარესთან უფლებრივად თანასწორია და სამართალწარ-მოება მიმდინარეობს შეჯიბრებითობის საფუძველზე. აქედან გამომდინარე, მანამდე, სანამ პირი არ შეიძენს ბრალდებულის სტატუსს, ანუ არ დაიწყება მის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა დაცვის მხარე ფაქტობრივად არ არსებობს. პირს, რომლის მიმართაც დევნა არ დაიწყო, თუმცა ფორმალურად, მაგრამ მაინც არ აქვს შეძენილი ბრალდებულის სტატუსი. ამიტომ იგი არ არის უფლებამოსილი საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი წესით ჩაატაროს საკუთარი გამოძიება.

მაშასადამე, ასეთ ვითარებაში არ არის უფლებრივი თანასწორობა. როგორც ზემოთ აღინიშნა, დაცვის მხარე რეალურად არ არსებობს, მაშინ როდესაც ბრალდების მხარე

თავისუფლად აგრძელებს მტკიცებულებათა შეგროვების პროცესს. ზემოაღნიშნული-დან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ საპროცესო უფლებების უქონლობამ თანამდებობის პირი შესაძლოა გარკვეულწილად წააქეზოს კიდეც არამართლზომიერი, უკანონო გზებით ჩაერთოს სისხლის სამართალწარმოებაში, რომელიც მის მიმართ მიმდინარეობს. იგი შესაძლოა შეეცადოს ისარგებლოს თავისი ავტორიტეტით, გავლენით და ხელი შეუშალოს სისხლისსამართ-ლებრივი დევნის დაწყებას; გაანადგუროს მტკიცებულებები; შეაშინოს ან შეაგულიანოს მოწმეები; შეეცადოს თანხმობის გამცემი ორგანო ან თანამდებობის პირი დაარწმუნოს მის ბრალდებასთან დაკავშირებით ბრალდების მხარისაგან ზედმიწევნით დეტალური ინფორმაციის მიღებაში და დევნის დაწყებამდე, წინასწარ გახდეს მისთვის ცნობილი ბრალდების არსი. საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ თანამდებობის პირს, თავისი მდგომარეობიდან გამომდინარე, ამის განხორციელების უფრო კარგი შესაძლებლობა აქვს ვიდრე სხვა ჩვეულებრივ პიროვნებას.

როგორც უკვე აღინიშნა, თანამდებობის პირთა მიერ ჩადენილ დანაშაულებზე გამოძიებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნისას, პროკურორი მაქსიმალურად კონსპირაციულად და ფრთხილად უნდა მოქმედებდეს. თანამდებობის პირის მიერ ჩადენილ დანაშაულთან დაკავშირებული მტკიცებულებები დროზე ადრე არ უნდა გამჟღავნდეს. წინააღმდეგ შემთხვევაში არსებობს იმის საფრთხე, რომ ბრალდების მხარეს ხელი შეეშლება და სასამართლოში ვერ წარადგენს მტკიცებულებათა, ერთობლიობას, რომელიც დააკმაყოფი-ლებს გონივრულ ეჭვს მიღმა სტანდარტს.

4.4. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება და სამეწარმეო საქმიანობაში უკანონო მონაწილეობა

სამეწარმეო საქმიანობაში უკანონო მონაწილეობა ხასიათდება, როგორც ფართოდ გავრცელებული კორუფციული დანაშაული. კორუფციულ ურთიერთობათა კონტექსტში, ეს დანაშაულის განისაზღვრება, როგორც ძალაუფლებისა და ბიზნესის შერწყმის სპეციფიკური ფორმა, როდესაც კორუფციულ ურთიერთობათა ორ მხარეს წარმოადგენს ერთი პირი, რომელიც მოქმედებს როგორც თანამდებობის პირი და ამავე დროს, უკანონოდ ახორციელებს სამეწარმეო საქმიანობას. იგულისხმება უკანონოდ განხორციელებული სამეწარმეო საქმიანობა მოგების მიზნით, რომელსაც დამნაშავე მფარველობს. ეს ასაბუთებს დანაშაულის ჩადენის ობიექტურ შეუძლებლობას იმ თანამშრომლების მიერ, რომლებიც არ არიან თანამდებობის პირები, რადგან მათ არ აქვთ ოფიციალური უფლებამოსილება და, შესაბამისად, ვერ იყენებენ მათ "მათი" ორგანიზაციის ინტერესებისთვის. დანაშაული სამეწარმეო საქმიანობაში უკანონო მონაწილეობასთან დაკავშირებით არის ქრთამის მიღება. ორივე შემთხვევაში, სუბიექტები

იყენებენ თავიანთ ოფიციალურ პოზიციას მიზნის მისაღწევად. განსხვავება მდგომარეობს იმაში, რომ დანაშაულის ჩადენისას, დამნაშავეს მიერ მიღებული მატერიალური შემოსავალი სამეწარმეო საქმიანობიდან, რომელშიც ის არალეგალურად არის ჩართული, ხოლო სუბიექტი იღებს ქრთამს სხვა პირებისგან, თანამდებობრივი მდგომარეობის გამოსაყენებით.

ამ დანაშაულის უშუალო ობიექტია სახელმწიფო ორგანოებისა და ადგილობრივი ხელისუფლების ნორმალური ფუნქციონირება და უფლებამოსილება.

აქტის ობიექტური მხარეა კანონით დადგენილი აკრძალვის შესრულება, ისეთი მოქმედებების განხორციელება, როგორცაა დაწესებულების თანამდებობის პირის მიერ დაწესებულ სამეწარმეო საქმიანობაში დაკავება. მონაწილეობა ამ ორგანიზაციის მართვაში პირადად ან მარიონეტული პირის მეშვეობით.

სამეწარმეო საქმიანობით დაკავებული ორგანიზაციის ოფიციალური პირის მიერ დაარსება არის პირის მიერ ორგანიზაციის შექმნა ან მარიონეტული (შუამავალი) ორგანიზაციის მიერ, რომელიც ახორციელებს დამოუკიდებელ, საკუთარი რისკის ქვეშ მყოფი საქმიანობის განხორციელებას, რომელიც მიზნად ისახავს ქონების გამოყენებას, საქონლის გაყიდვას, სამუშაოს შესრულებას ან პირების მიერ მომსახურების მიწოდებას. რეგისტრირებულია ამ შესაძლებლობებში კანონით დადგენილი წესით.

ამგვარი ორგანიზაციის მენეჯმენტში მონაწილეობა გულისხმობს ამ ორგანიზაციის ფაქტობრივ მართვას მხოლოდ თანამდებობის პირის ან კოლეგიურად, აგრეთვე მარიონეტული პირის დახმარებით. დანაშაულის შემადგენლობა აშკარაა მხოლოდ მაშინ, როდესაც სამეწარმეო საქმიანობაში არალეგალური მონაწილეობა დაკავშირებული იყო ამგვარი ორგანიზაციის შეღავათებისა და უპირატესობების უზრუნველყოფასთან, ან პატრონაჟით სხვა ფორმით.

ამ შემთხვევაში სარგებელი და უპირატესობები შეიძლება ასოცირდებოდეს, მაგალითად, სესხების მოპოვებასთან, გადასახადებისგან განთავისუფლებით, გადასახადის შემცირებით, მზა პროდუქციის მარკეტინგში უპირატესობებით.

პატრონაჟირება სხვა ფორმით ნიშნავს, რომ სამეწარმეო საქმიანობაში მონაწილე ოფიციალური პირი იყენებს თავის ოფიციალურ პოზიციას ამ ორგანიზაციის საქმიანობის შესაქმნელად ხელსაყრელი პირობების შესაქმნელად (მაგალითად, პარტნიორების ინფორმირება პრივატიზაციის გეგმების, მომავალი საგარეო სავაჭრო ოპერაციების, შემოწმებების, აუდიტის ჩატარების შესახებ).

მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ პირადად ან სხვისი მეშვეობით საწარმოს, დაწესებულების ან ორგანიზაციის დაარსება სამეწარმეო საქმიანობის მიზნით ანდა,

კანონით დადგენილი აკრძალვის მიუხედავად, მის მართვაში მონაწილეობა, თუ ეს დაკავშირებულია მისთვის უკანონო შეღავათის ან უპირატესობის დაწესებასთან ან მის სხვა ფორმით მფარველობასთან, – ისჯება შინაპატიმრობით ვადით ექვსი თვიდან ორ წლამდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორიდან ოთხ წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

თავი V. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტების საკითხი საზღვარგარეთის ქვეყნებში

XX საუკუნის შუა ხანებში. უცხოელმა მკვლევარებმა ეკონომიკური დანაშაული დაასახელეს ე.წ. „თეთრი საყელოს“ დანაშაული. დანაშაულის ტერმინი კრიმინოლოგიაში შემოიტანა ამერიკელმა პროფესორმა E. Sutherland– მა. მან დანაშაული "თეთრი საყელოს" დანაშაულად მიიჩნია, როგორც დამოუკიდებელი დანაშაული, განსხვავდება "ჩვეულებრივი", "ტრადიციული". მისი განსაზღვრება ამ ტიპის დანაშაულთან დაკავშირებით 1939 წელს გულისხმობდა მაღალი სოციალური მდგომარეობის მქონე საპატიო პირების მიერ ჩადენილი დანაშაულების ჩადენას მათი პროფესიული საქმიანობის პროცესში. მეცნიერი პირველ რიგში განიხილავდა კორპორაციების არალეგალურ საქმიანობას და, ამრიგად, კრიმინალისტური მეცნიერებისათვის უცნობი კრიმინალის ახალი სახე გამოჩნდა. თუმცა, მოგვიანებით ნაშრომებში მეცნიერები თანდათანობით ჩამოშორდნენ ამ კონცეფციას, რადგან ის კრიმინალები, რომლებმაც არც თუ ისე მაღალი თანამდებობას იკავებდნენ, მათმა მოქმედებებმაც ზიანი მიაყენა ეკონომიკას. ბოლოდროინდელ ნაშრომებში მეცნიერებმა მნიშვნელოვნად გააფართოეს პროფესიული საქმიანობის პროცესში ჩადენილი დანაშაულებრივი ქმედებების შესახებ კვლევის სპექტრი. მთლიანობაში სახელმწიფოს ეკონომიკაზე მიყენებული ზიანის კრიტერიუმი, მათ შორის პირადი მეწარმეობის ჩათვლით, უცვლელი დარჩა. ამავე დროს, განვითარდა "ეკონომიკური დანაშაულის" კონცეფცია, ხოლო "თეთრი საყელოების" მიერ ჩადენილი დანაშაულები მხოლოდ მის ნაწილად იქცა.

სამსახურებრივ უფლებამოსილებების გადამეტებით ჩადენილი სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობის ანალიზისას საჭიროა ყურადღება გამახვილდეს იმ ურთიერთობათა სამართლებრივ რეგულირებაზე, რომელიც ვითარდება ქმედებების ჩადენის დროს, რომლებიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვან ზიანს აყენებენ და მნიშვნელოვან გავლენას ახდენენ დანაშაულის მთლიან სურათზე.

აშშ-ში ამ ჯგუფის დანაშაულებთა შორისაა: მოქრთამვა, "თეთრი საყელოების" თაღლითური მაქინაციები (მათ შორის, მათ მიერ ჩადენილი დანაშაული სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით), საგადასახადო დანაშაული, გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის დარღვევა და სხვა.

დიდ ბრიტანეთში კორუფცია გულისხმობს "ქრთამის აღებას ან მიღებას ან შეთანხმებას, მიიღოს საჩუქარი, სესხი, ჯილდო ან სხვა რამე, რომელსაც აქვს ღირებულება, როგორც დასაქმებულის წახალისება, ან თავი შეიკავოს რაიმე" ქმედებისგან (კანონი საჯარო მოხელეებში 1898) . თუ საჯარო მოხელეები ხელახლა დაიჭირეს, მათ ჩამოერთმევათ მათი

ოფიციალური უფლებები სამუდამოდ და ასევე პენსიის უფლებაც. ასევე ბრიტანეთის ანტიკორუფციულ კანონმდებლობაშია განსაზღვრული მოსამართლეებისა და სასამართლოს წარმომადგენლების მოსყიდვა.

არსებობს პრაქტიკა ბრიტანეთის იურიდიულ სისტემაში, რომელიც ავალდებულებს ფინანსურ ექსპერტებს საექვო გარიგებების შესახებ სამართალდამცავ ორგანოებში. კორუფცია ევროპული კონვენციის მიხედვით

საფრანგეთში, ანტიკორუფციული კანონმდებლობა ეხება საჯარო მოხელეების ოფიციალური გადაცდომის წინააღმდეგ ბრძოლას, რომლებიც პოლიტიკურ და ადმინისტრაციულ გადაწყვეტილებებს იღებენ. ასევე ინტერესთა სფეროა პოლიტიკური პარტიების საქმიანობა, რომლებიც იყენებენ საარჩევნო კამპანიების დაფინანსებისა და ჩატარების უკანონო მეთოდებს.

ზეგავლენით ვაჭრობის კრიმინალიზება სახელმწიფოს ანტიკორუფციული პოლიტიკის ნაწილია²⁸. მსგავსი პოლიტიკის მიზანია სისხლის სამართლის კოდექსმა შეაღწიოს სახელმწიფო მოხელეებთან ან მათთან გათანაბრებული პირების წრეში და აღკვეთოს იმ ადამიანების კორუფციული ქმედებები, რომლებიც იყენებენ საკუთარ ახლო ურთიერთობებს²⁹.

ზეგავლენით ვაჭრობის კრიმინალიზება კორუფციასთან ბრძოლის მნიშვნელოვანი ნაწილია, რადგან აღნიშნული დანაშაული აფართოებს კორუფციის სფეროს და არყვეს მოქალაქეთა ნდობას სახელმწიფოს მიმართ.

ჩვენი მიზანია, განიხილოთ ზეგავლენით ვაჭრობის ხასიათი ევროპის საბჭოს კორუფციასთან ბრძოლის კონვენციის მიხედვით.

კორუფციის წინააღმდეგ ევროპული კონვენცია 1999 წელს შეიქმნა. საქართველო კი მისი წევრი 2006 წლის 14 დეკემბრიდან გახდა. აღნიშნული კონვენციის მე-12 მუხლში მოცემულია ზეგავლენით ვაჭრობის დეფინიცია და წვერი სახელმწიფოების ვალდებულებები. ნორმის თანახმად, თითოეული წერი-სახელმწიფო ვალდებულია მიიღოს საკანონმდებლო ცვლილებები ეროვნულ კანონმდებლობაში, რათა მოხდეს ზეგავლენით ვაჭრობის კრიმინალიზება. ქართულ სისხლის სამართლის კოდექსში პირდაპირ არის გადმოწერილი ზეგავლენით ვაჭრობის ის დეფინიცია, რომელიც ევროპულ კონვენციაშია მოცემული. შესაბამისად, აღნიშნული მუხლი კრიმინალიზებას ახდენს ისეთი სამმხრივი კორუფციული გარიგებისა, როდესაც პირი მესამე პირების წინაშე ვაჭრობს საკუთარი

²⁸ სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009, გვ. 129

²⁹ კორუფციასთან დაკავშირებული და სხვა სამოხელეო დანაშაულები, ევროპის საბჭოს კომენტარები, სტრასბურგი, 2001, გვ. 315

გავლენით ამათუიმ სახელმწიფო მოხელეზე. მე-12 მუხლის სუბიექტები კი არიან არა სამოხელეო პირები, არამედ ორი კერძო პირი. ერთი, რომელიც ზეგავლენით მოვაჭრეს სთავაზობს თანხას შესრულების საქმის სანაცვლოდ და მეორე, რომელიც იღებს თანხას სასხელმწიფო მოხელეზე ზეგავლენის მოსახდენად³⁰.

ევროპული კონვენცია ერთმანეთისაგან აცალკევებს პასიურ და აქტიურ ზეგავლენით ვაჭრობას. ზეგავლენით აქტიურად მოვაჭრეა პირი, რომლის საქმის შესრულებისთვისაც ხდება კორუფციული გარიგების დადება. ანუ, ის პირი, ვინც ზეგავლენით მოვაჭრეს სთავაზობს თანხას ან გარკვეულ უპირატესობას სახელმწიფო მოხელეზე ზეგავლენის მოხდენისთვის. თავის მხრივ, ზეგავლენით პასიურად მოვაჭრეა პირი, რომელიც იღებს სარგებელს და ამტკიცებს, რომ მას აქვს გავლენა სახელმწიფო მოხელეზე³¹.

როგორც ევროპის კონვენციის კომენტარები მიუთითებს, აღნიშნული დანაშაულისთვის მნიშვნელობა არ აქვს რეალურად მოხდება თუ არა სახელმწიფო მოხელეზე ზეწოლა. მთავარია, რომ დაფიქსირდეს ზეგავლენით ვაჭრობის ფაქტი. რეალურად, მესამე პირი ამ დანაშაულში ჩაერთვება თუ არა, გადამწყვეტი მნიშვნელობა არ აქვს.

ამრიგად, ზეგავლენით ვაჭრობის კრიმინალიზება, საქართველოს, როგორც კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის კონვენციის წევრი სახელმწიფოს ვალდებულება იყო. ახლა, საინტერესოა განვიხილოთ, როგორ მოხდა ამ დანაშაულის იმპლიმენტიება ეროვნულ კანონმდებლობაში.

---

³⁰ ევროპის საბჭოს კონვენცია კორუფციის წინააღმდეგ, სტრასბურგი, 1999, მე-12 მუხლი

³¹ ზეგავლენით ვაჭრობა: კორუფციის ახალი სახე, ვილექუ სლინგერლანდი, საქსიონის უნივერსიტეტი, 2010, გვ. 9

თავი VI. კვლევის შედეგები

შეიძლება ითქვას, რომ უფლებამოსილების ბოგადამეტებასთან დაკავშირებული დანაშაულები ძირს უთხრის სახელმწიფო ადმინისტრირების ეფექტურობას და ხელისუფლების უფლებამოსილებას საზოგადოებაში, აქვს დამანგრეველი გავლენა საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროებზე, და, შესაბამისად, ამ აქტების სოციალური საფრთხე ძალზე დიდია. ისეთი დანაშაულის ჩადენისას, როგორცაა სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენება ან სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება, ბოროტმოქმედმა პირმა ღიად უგულბელო სახელმწიფო და სამსახურებრივი მოვალეობის მოთხოვნები და შეურაცხყოფა მიაყენა არამარტო საჯარო მოხელის დადგენილ წესრიგს, არამედ პიროვნების, საზოგადოებისა და სახელმწიფოს დაცულ უფლებებს, რომლებიც კონსტიტუციით არის გარანტირებული.

ამავე დროს, თანამდებობის პირს შეუძლია უკანონოდ გამოიყენოს თავისი პოზიცია ან ის შესაძლებლობები, მისი ოფიციალური პოზიციის შედეგად (მაგრამ არა მისი უფლებამოსილება). ამასთან, დღეს ოფიციალური პირების მიერ ჩადენილი ასეთი ბოროტმოქმედების მრავალი შემთხვევა უმეტეს შემთხვევაში სისხლის სამართლის ფარგლებს გარეთ რჩება. ეს ყველაფერი მეტყველებს იმაზე, რომ ძალაუფლების გადაჭარბების ან ოფიციალური უფლებამოსილების გადამეტების არსი უნდა იქნას აღიარებული არა იმდენად უფლებების და უფლებამოსილების საზიანოდ (კომპეტენციის საზღვრებს მიღმა), არამედ უფრო მეტი შესაძლებლობები, რომლებიც უშუალოდ გამომდინარეობს თანამდებობის პირის ძალაუფლებებიდან და უფლებებისგან.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის XXXIX თავი (332-342 მუხლები) სახელწოდებით “სამოხელეო დანაშაული” მთლიანად ეთმობა მოხელეთა მიერ ჩადენილ კრიმინალურ ქმედებებს. დანაშაულის კვალიფიკაცია ეძლევა მოხელის მიერ: სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებას; სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტებას; ეჭვმიტანილის ან ბრალდებულის სისხლის-სამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან უკანონო გათავისუფლებას; განმარტების, ჩვენების ან დასკვნის მიცემის იძულებას; უკანონო განაჩენის ან სხვა სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანას; სამეწარმეო საქმიანობაში უკანონო მონაწილეობას; ქრთამის აღებას; ქრთამის მიცემას; ზეგავლენით ვაჭრობას; კანონით აკრძალული საჩუქრის მიღებას; სამსახურებრივ სიყალბეს; სამსახურებრივ გულგრილობას; სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში სამსახურის დადგენილი წესის დარღვევას”.

განსაკუთრებით გამოვყოფდით 333-ე მუხლს, სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება”. “სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტება სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის მქონე პირის მიერ ექვემდებარება იმავე სანქციებს, რასაც თანამდებობის ბოროტად გამოყენების შემთხვევაში: ჯარიმას ან თავისუფლების აღკვეთას ვადით სამიდან ხუთ წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე”. სასჯელი კიდევ უფრო მძიმდება, თუ დანაშაული ჩადენილია არაერთგზის, ძალადობით ან იარაღის გამოყენებით, დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით. დამნაშავე ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთიდან რვა წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე”.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით და პრაქტიკაში სამოხელეო ანაშაულის კვალიფიკაციის დადგენისას ბუნდოვანების აღმოფხვრის მიზნით, მიზანშეწონილია, ძალადობის სისხლის სამართლებრივმა განმარტებამ მოიცვას იძულების ცნება, როგორც ფსიქოლოგიური, ისე ფიზიკური ზეგავლენით ნების დამთრგუნავი ფაქტორი და გაიცეს რეკომენდაცია, რომ სისხლის სამართლის კოდექსის 333-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის „იძულებით— ჩადენის შემთხვევაში ქმედება დაკვალიფიცირდეს მეკ ნაწილით, ამასთან, მეტი თვალსაჩინოებისათვის, შესაძლებელია აღნიშნული მუხლების მესამე ნაწილში გაერთიანდეს ბ) და გ) პუნქტები, დაემატოს იძულება და ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით: იძულებით, ძალადობითა და დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით, ან იარაღის გამოყენებით.

ამდენად, თანამდებობის პირის იმუნიტეტის გამო სისხლისსამართლებრივი დევნის არდაწყებამ შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს სისხლისსამართლებრივი დევნის წარმატებით დასრულებაზე. ამასთან, იმუნიტეტის გამო თანამდებობის პირთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის არდაწყების შემთხვევაში იზღუდება და ირღვევა მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპი. აღნიშნული გამოიხატება იმაში, რომ ბრალდების მხარე აგრძელებს გამოძიებას – მტკიცებულებათა შეგროვების პროცესს მაშინ, როდესაც პირი, რომლის მიმართ არ დაიწყო სისხლისსამართლებრივი დევნა, საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი წესით გამოძიებას ვერ ატარებს. მაშასადამე, ამ შემთხვევაში, საპროცესო უფლებების არქონით, იზღუდება ასეთი პირის კანონიერი ინტერესები და შესაბამისად, ირღვევა პროპორციულობის პრინციპი, რომელზეც ზემოთ იყო საუბარი. აუცილებელია ამ კუთხით მოქმედი საპროცესო კანონმდებლობის დახვეწა და სრულყოფა. კერძოდ, საჭიროა ქართულ სამართლებრივ სივრცეში ისეთი საპროცესო მექანიზმის შემოტანა, რომელიც უპირველეს ყოვლისა, უზრუნველყოფს თანამდებობის პირთა მიერ

ჩადენილი დანაშაულების წინასასამართლო გამოძიების დროს, ასეთი პირის აღჭურვას მთელი რიგი საპროცესო უფლებებით. ამ მხრივ საყურადღებოა საფრანგეთის სისხლის სამართლის პროცესში არსებული „ასისტირებული მოწმის“ (témoin assisté) ინსტიტუტი³².

საფრანგეთში დიდი ხნის განმავლობაში გამოძიების ერთ-ერთ პრობლემას წარმოადგენდა პროკურორის მოთხოვნაში მითითებული პირის სტატუსი, ვინაიდან ეს პირი ჯერ კიდევ არ იყო ბრალდებული და ვერ სარგებლობდა დაცვის უფლებით. თუმცა მეორე მხრივ, აშკარა იყო, რომ სისხლისსამართლებრივი დევნა აღძრული იყო ამ პირის მიმართ, ვინაიდან პროკურორის მოთხოვნაში წინასწარი გამოძიების წარმოების შესახებ სწორედ ეს პირი ფიგურირებდა. განსხვავდება იმით, რომ მას ჰყავს დამცველი და შემენილი აქვს ბრალდებულის უფლებები. მაგალითად, „ასისტირებულ მოწმეს“ უფლება აქვს დაესწროს ყველა დაკითხვას, დაკითხვამდე გაეცნოს სისხლის სამართლის საქმეს.

ქართულ სისხლის სამართლის პროცესში „ასისტირებული მოწმის“ ინსტიტუტის კარგად დამუშავებული ვარიანტის შემოტანა ურიგო არ იქნებოდა დანაშაულში მხილებული თანამდებობის პირის – „სავარაუდო ბრალდებულისათვის“ საპროცესო უფლებების მინიჭების თვალსაზრისით. ამ საპროცესო მექანიზმით, თანამდებობის პირი შეძლებდა კანონიერი გზებითა და საშუალებებით შეეგროვებინა დანაშაულთან დაკავშირებული გამამართლებელი მტკიცებულებები. ამით თავიდან იქნებოდა აცილებული მაღალი რანგის თანამდებობის პირთა მიერ მათი ბრალდების სისხლის სამართლის საქმეებში უკანონო ჩარევა.

---

³² Code de procédure pénale, (français), art. 113-1, 113-2, 51e édition, Paris, 2010; 362-363

დასკვნა

მაშასადამე, სამოხელეო დანაშაული სახელმწიფოს წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულების ერთ-ერთი სახეა. ამის მიზეზი ის არის, რომ სამოხელეო დანაშაული ხელყოფს სახელმწიფო აპარატის ნორმალურ საქმიანობას, მისი ცალკეული რგოლების სწორ ფუნქციონირებას. სამოხელეო დანაშაული ჩადენილია სამსახურეობრივი მდგომარეობის გამოყენებით, საჯარო მოხელის მიერ. შესაბამისად, ნაშრომში შემავალი დანაშაულების აბსოლუტურ უმრავლესობას ჰყავს სპეციალური სუბიექტი – სახელმწიფო მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი.

სამსახურეობრივი უფლებამოსილების უფლებამოსლების გადამეტება - მოხელის ან მასთან გათანაბრებული პირის მიერ საჯარო ინტერესის საწინააღმდეგოდ, თავისთვის ან სხვისთვის რაიმე გამორჩენის ან უპირატესობის მისაღებად, რამაც ფიზიკური ან იურიდიული პირის უფლების, საზოგადოების ან სახელმწიფოს კანონიერი ინტერესის არსებითი დარღვევა გამოიწვია, სისხლის სამართლის კოდექსის შესაბამისად, ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამ წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე. იგივე ქმედება ჩადენილი სახელმწიფო პოლიტიკური თანამდებობის მქონე პირის მიერ, ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამიდან ხუთ წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

საჯარო სამსახურის შესახებ 1997 წლის 31 ოქტომბრის საქართველოს კანონის მე-6 მუხლის თანახმად, მოხელე არის პირი, რომელიც ინიშნება ან აირჩევა სახაზინო დაწესებულების საშტატო (შტატით გათვალისწინებულ) თანამდებობაზე. მოხელეები იყოფიან სახელმწიფო მოხელეებად და ადგილობრივი თვითმმართველობის მოხელეებად. მოხელესთან გათანაბრებული შეიძლება იყოს პირი, თუ იგი სპეციალური უფლებამოსილების საფუძველზე ახორციელებს ერთჯერად ან მოკლევადიან უფლებამოსილებას. მოხელესთან გათანაბრებული პირი ასევე გულისხმობს უცხო ქვეყნის სახელმწიფო თანამდებობის პირს (მათ შორის, საკანონმდებლო ან/და ადმინისტრაციული უფლებამოსილების განმახორციელებელი სახელმწიფო ორგანოს წევრს), აგრეთვე ნებისმიერ პირს, რომელიც ასრულებს რაიმე საჯარო ფუნქციას სხვა სახელმწიფოსთვის, საერთაშორისო ორგანიზაციის ან ორგანოს თანამდებობის პირს ან ხელშეკრულების საფუძველზე დაქირავებულ თანამშრომელს, ასევე ნებისმიერ მივლინებულ ან არამივლინებულ პირს, რომელიც ასრულებს ამ თანამდებობის პირის ან თანამშრომლის ფუნქციების შესაბამის ფუნქციებს, საერთაშორისო საპარლამენტო კრების წევრს, სისხლის სამართლის

საერთაშორისო სასამართლოს წარმო-მადგენელს, საერთაშორისო სასამართლოს ან სასამართლო ორგანოს მოსამართლეს და თანამდებობის პირს. აღნიშნული დანაშაულის სუბიექტები ასევე არიან საჯარო სამართლის იურიდიული პირების (გარდა პოლიტიკური და რელიგიური გაერთიანებებისა) ის თანამშრომლები, რომლებიც ახორციელებენ საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებას, არბიტრაჟის წევრები, კერძო აღმასრულებლები, აგრეთვე ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც საქართველოს კანონ-მდებლობის საფუძველზე ახორციელებს საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებას. სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობა არის საქართველოს კონსტიტუციით, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების კონსტიტუციებით გათვალისწინებული ის სახელმწიფო თანამდებობა, რომელიც პოლიტიკურია და არჩევის ან დანიშვნის წესი განისაზღვრება შესაბამისად საქართველოს კონსტიტუციით, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების კონსტიტუციებით.

პირისთვის სისხლისსამართ-ლებრივი პასუხისმგებლობის დასაკისრებლად სავალდებულოა, რომ სამსახურებრივი უფლებამოსი-ლების ბოროტად გამოყენებას შედეგად არსებითი ზიანი მოყვეს. არსებითი დარღვევის ცნება შეფასებითია, რომელიც დგინდება კონკრეტული საქმის ყველა გარემოებათა გათვალისწინებით. სამსახურებრივი უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებისათვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა მძიმდება, თუ იგი ჩადენილია არაერთგზის (არაერთგზისი დანა-შაული), ძალადობით ან იარაღის გამოყენებით, დაზარალებულის პირადი ღირსების შეურაცხყოფით. დანაშაული აღნიშნულ შემთხვევებში ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთიდან რვა წლამდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

სამოხელეო დანაშაულის კატეგორიას მიეკუთვნება სისხლის სამართლის კოდექსის 339¹ მუხლით გათვალისწინებული ქმედება ზეგავლენით ვაჭრობა. ქართული სისხლის სამართლის კოდექსს ეს მუხლი მას შემდეგ დაემატა, რაც საქართველო შეუერთდა კორუფციასთან ბრძოლის შესახებ ევროპულ კონვენციას.

სახელმწიფო თანამდებობის პირები და კორუფცია მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში და მათ შორის საქართველოშიც, სახელმწიფო თანამდებობის პირების დანაშაულებრივი საქმიანობა უმრავლეს შემთხვევაში უკავშირდება კორუფციას.

მისი ტიპური გამოვლინებებია: მექრთამეობა, საჯარო საკუთრების არადანიშნულ-ლებისამებრ გამოყენება კერძო ინტერეს-ბისათვის, ინტერესთა კონფლიქტი და ა.შ.

როგორც დავინახეთ, ზეგავლენით ვაჭრობის კრიმინალიზების შედეგად, ფართოდება დასჯადი კორუფციული წრის სფერო. ეს ნოვაცია მიზნად ისახავს სახელმწიფო

ხელისუფლების ორგანოთა საქმიანობის გამჭვირვალობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველ-ყოფას.

მიუხედავად იმისა, რომ 339¹ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის სუბიექტი სულაც არ არის სახელმწიფო მოხელე ან მასთან გათანაბრებული პირი, აღნიშნული ქმედება მაინც ხვდება სამოხელეო დანაშაულის კატეგორიაში. ამის მიზეზი არის ის, რომ ზეგავლენით ვაჭრობა კორუფციის ერთ-ერთი სახეა. იგი საფრთხეს უქმნის საჯარო ხელისუფლების ავტორიტეტსა და პრესტიჟს. ასევე ზეგავლენით ვაჭრობას აქვს მჭიდრო კავშირი მექრთამეობასთან.

ზეგავლენით ვაჭრობის კრიმინალიზებით საქართველომ შეასრულა ევროპული კონვენციით ნაკისრი ვალდებულება, ასევე გააფართოვა საკუთარი ანტიკორუფციული პოლიტიკა და სტრატეგია. თანამდებობის პირების კორუფციულ საქმიანობასთან დაკავშირებით გამოძიების ჩატარება და სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელება დაკავშირებულია განსაკუთრებულ სირთულეებთან.

ხელისუფლების წარმომადგენლების მიერ კორუფციული დანაშაულები ხშირად ჩადენილია ფარულად. თანამდებობის პირები არ არიან ის ადამიანები, რომლებიც დამნაშავეებს ჰგვანან. თანამდებობის პირის მაღალი მდგომარეობა სახელმწიფო სტრუქტურაში კიდევ უფრო ართულებს მის საქმიანობასთან დაკავშირებულ გამოძიებას. ასეთი პირებს დაკავებული მაღალი თანამდებობა საშუალებას აძლევთ ისარგებლონ ნდობით; მათ ურთიერთობა აქვთ პოლიტიკურ და ფინანსურ ელიტასთან. აქედან გამომდინარე, ამგვარ საქმეებზე მომუშავე პროკურორებმაც და გამომძიებლებმაც უნდა იმოქმედონ ფრთხილად და გონივრულად.

გამოყენებული ლიტერატურა

მონოგრაფიები:

1. ევროპის საბჭოს კონვენცია კორუფციის წინააღმდეგ, სტრასბურგი, 1999;
2. არასათანადო მოპყრობის პრევენცია და რეაგირება მომხდარ ფაქტებზე. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია თბ.2019;
3. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის #R (2000) 10 რეკომენდაცია „საჯარო მოხელეთა ქცევის კოდექსის თაობაზე“ და მისი დანართი „საჯარო მოხელეთა ქცევის მოდელური კოდექსი“;
4. ზეგავლენით ვაჭრობა: კორუფციის ახალი სახე, ვილექე სლინგერლანდი, საქსიონის უნივერსიტეტი, 2010წ;
5. კორუფციასთან დაკავშირებული და სხვა სამოხელეო დანაშაულები, ევროპის საბჭოს კომენტარები, სტრასბურგი, 2001;
6. ლეკვიშვილი მ.და ავტორთა კოლექტივი. სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი-წიგნი მე-2.
7. გამომცემლობა მერიდიანი, 2012;
8. ნაჭყებია გ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, სახელმძღვანელო, საგამომცემლო სახლი ინოვაცია, თბილისი, 2011;
9. საქართველოს მთავრობა თაკარა მზის ქვეშ – VII გამოცემა, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, 2007 წელი;
10. სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი II, მესამე გამოცემა, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2009;
11. ფაფიაშვილი, შოთა მასალების შემოწმება და სისხლის სამართლის საქმისა და დევნის აღძვრა / [რედ.: ა. ფალიაშვილი]. - თბ. : მერიდიანი, 2002;
12. ფაფიაშვილი, შოთა სამოხელეო და სატრანსპორტო დანაშაულთა გახსნის მეთოდოლოგია / [რედ.: ვაჟა ჯანყარაშვილი]. - თბ. : მერიდიანი, 2003;
13. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი თბ.2015 წლის მდგომარეობით;

უცხოური ლიტერატურა:

14. Галиуллин Ш.Р., Судебный контроль за законностью и обоснованностью уголовного преследования, реализуемого в отношении специальных субъектов уголовного судопроизводства России., Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2008;
15. Румянцева Ю. Н. Злоупотребление должностными полномочиями в России и Франции (сравнительно-правовое исследование) Иркутск 2018;

სასამართლო პრაქტიკა:

16. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება. ქ. თბილისი 8 იანვარი, 2009 წელი. საქმის ნომერი 23-756აპ.-08;

17. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება. ქ. თბილისი 8 იანვარი, 2009 წელი. საქმის ნომერი 23-756აპ.-08;
18. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმეებზე 2008, N11 <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/sisxli-2008-11-uni.pdf> (გადამოწმებულია, 20.07.2017);

ნორმატიული აქტები:

19. საქართველოს კონსტიტუცია 1995;
20. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი 2020 წლის მდგომარებით;
21. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი 2020 წლის მდგომარებით;
22. გაერთიანებული ერების გენერალური ასამბლეის 1996 წლის 12 დეკემბრის N 51/59 რეზოლუცია „კორუფციის წინააღმდეგ მოქმედება“ და მისი დანართი „საჯარო მოხელეთა ქცევის საერთაშორისო კოდექსი“;
23. Code de procédure pénale, (français), art. 113-1, 113-2, 51e édition, Paris, 2010;

ვებ. გვერდები:

24. https://www.transparency.ge/sites/default/files/form-criminal_code-changes.pdf;
25. <https://matsne.gov.ge>;
26. <http://www.supremecourt.ge>.